

LATVIJAS UNIVERSITĀTES
PEDAGOĢIJA, PSIHOLOĢIJAS UN MĀKLSAS FAKULTĀTE
SKOLOTĀJU IZGLĪTĪBAS NODAĻA

**VECĀKU UN PEDAGOĢU SADARBĪBA 1,5 – 3 GADUS VECA
BĒRNA ADAPTĀCIJAS SEKMĒŠANAI PIRMSSKOLAS
IZGLĪTĪBAS IESTĀDĒ**

DIPLOMDARBS

Autore: Anita Sukure
Stud.apl.:sa14023
Darba vadītājs: Lekt. Ērika Lanka

Rīga
2019

ANOTĀCIJA

Diplomdarba tēma – vecāku un pedagogu sadarbība 1,5 – 3 gadus veca bērna adaptācijas sekmēšanai pirmsskolas izglītības iestādē. Darba mērķis ir izpētīt teorijā piedāvātos pedagoga un vecāku sadarbības modeļus bērna adaptācijas veicināšanai, un izstrādāt praktisko pētījumu, lai konstatētu šīs sadarbības ietekmi uz 1,5 līdz 3 gadu vecu bērnu adaptāciju pirmsskolas izglītības iestādē. Darba pētniecībā tika izvirzīti uzdevumi ir: aplūkot, kāda ir 1,5 līdz 3 gadus vecu bērnu adaptācijas būtība un piedāvātie veidi teorijā. Izpētīt, kāda ir pedagoga un vecāku loma 1,5 - 3 gadus vecu bērnu adaptācijas veicināšanā. Analizēt sadarbības lomu adaptācijas procesa veicināšanā. Apskatīt teorijā piedāvātos sadarbības modeļus, izvēloties piemērotākos sadarbības modeļus darba pētnieciskajai daļai. Apskatīt izvēlēto sadarbības modeļu piemērošanu praksē, dodot praktiskā pētījuma analīzi. Pētījuma problēma: nepieciešama elastīgāka pieeja bērnu adaptācijas veicināšanai pirmsskolas izglītības iestādē, ko sekmētu tieši pedagoga un vecāku sadarbība. Pētniecības instruments: aptaujas anketa Pētniecības metode: empīriskā. Pētījuma gaitā tika noskaidrots, ka pirmsskolas izglītības iestādē lielāku atsaucību iemantojuši tieši individuālie sadarbības modeļi un aktīvie grupu sadarbības modeļi, kuri labāk veicina sadarbību un dod kā bērnam tā vecākam drošības un piederības sajūtu jaunajai mikrosociālajai grupai. Atslēgas vārdi: adaptācija pirmsskolas izglītības iestādē, bērns, vecāku un pedagogu sadarbība, sadarbības metodes.

ABSTRACT

Subject of diploma work — Parental and teacher cooperation to promote the adaptation of a child of 1.5-3 years to a pre-school education institution. The aim of the Thesis is to study theoretical teacher-parent cooperation models proposed for the promotion of children's adaptation, and to carry out practical research in order to determine the impact of this cooperation on adaptation of children aged 1.5 to 3 at a pre-school institution. The objectives set for the Thesis are: to study the nature and types proposed in theory regarding adaptation of 1.5 to 3 year old children. To research the role of parents and teachers in promoting adaptation of 1.5 to 3 year old children. To analyse the role of cooperation in promoting the adaptation process. To examine cooperation models proposed in theory by selecting the most suitable cooperation models for the research part of the Thesis. To study the application of cooperation models in practice by providing analysis of the practical research. The problem of the Thesis is the need for a more flexible approach to promoting children's adaptation in a pre-school institution, which is directly facilitated by cooperation between teachers and parents. Research tool: survey questionnaire. Research method: empirical. In the course of the research it was determined that individual cooperation models and active group cooperation models have gained more support at the pre-school institution, which are better at promoting cooperation and provide both the child and the parent with a sense of security and belonging to the new micro-social group. Keywords: adaptation in a pre-school institution, child, cooperation between parents and teachers, cooperation methods.

SATURS

Anotācija latviešu valodā.....	2
Anotācija angļu valodā.....	3
Ievads.....	4
1. 1,5 – 3 gadus vecu bērnu adaptācijas būtība un tās veidi.....	7
2. Vecāku un pedagogu loma 1,5 - 3 gadus vecu bērnu adaptācijas veicināšanā.....	13
3. Sadarbības loma adaptācijas procesa veicināšanā.....	18
4. Teorētiskās pieejas sadarbības modeļu izvēle.....	23
5. Praktiskais pētījums par vecāku un pedagogu sadarbību 1,5 - 3 gadus vecu bērnu adaptācijas veicināšanā.....	29
5.1. Pētījuma gaita.....	29
5.2. Pētniecisko metožu raksturojums.....	29
5.3. Pētījumā iesaistīto Jelgavas pirmsskolas izglītības iestādes „Kāpēcītis” jaunāko grupas bērnu vecāku anketēšanas rezultāti.....	30
5.4. Sadarbība ar jaunākās grupas bērnu vecākiem kā adaptācijas perioda sekmētāja.....	38
Nobeigums.....	40
Izmantotie avoti un literatūra.....	43
Pielikumi.....	45
1.pielikums. Anketa.....	45
2.pielikums. Anketu rezultāti.....	48

IEVADS

Ikvienā ģimenē, kurā ir ienācis mazulis, pienāk brīdis, kad mazais sāk apmeklēt pirmsskolas izglītības iestādi. Daļa bērnu to sāk apmeklēt aptuveni 3 gadu vecumā, bet ir arī daudzi bērni, kuri uz pirmsskolas izglītības iestādi tiek vesti jau sākot no 1,5 gadu vecuma.

Minēts, ka šī tendence tiek sasaistīta ar tādiem iemesliem kā mūsdienu ekonomiskie un sociālie apstākļi, mātes pēc mazuļu kopšanas atvaļinājuma agri atsāk strādāt, jo nevēlas zaudēt profesionālo karjeru un kvalifikāciju, tāpat mainījusies sabiedrības attieksme pret bērnu, viņa audzināšanu jau pirmskolas vecumā, kā arī vecāki vairāk lasa pedagoģisko literatūru un apzinās, ka bērnam nepieciešama vienaudžu sabiedrība (*Gailuma, 2002, 84*).

Lai arī kādu apstākļu dēļ bērns vecumā no 1,5 līdz 3 gadiem sācis apmeklēt pirmsskolas izglītības iestādi, tas jebkurā gadījumā bērna un vecāku vai aizbildņu dzīvē rada lielas pārmaiņas. Bērns nonāk viņam nezināmā un nepazīstamā vidē, kur sastopas ar citiem bērniem un pieaugušajiem, kuri viņam ir sveši. Pie tam tas bērnam izmaina viņam ierasto dzīves ritmu un prasības. Kā norāda S. Gailuma, tad “jaunie apstākļi var izraisīt bailes, nedrošību, pamestības izjūtu. Pirmsskolas iestādē nonākušie bērni bieži vien nav gatavi komunicēties ar svešiem pieaugušajiem un vienaudžiem. Ne visi mazuli, kas jaunāki par trim gadiem, ir gatavi mikrovides maiņai” (*Gailuma, 2002, 84*).

Darba autorei pašai, strādājot pirmsskolas izglītības iestādē, nākas saskarties ar šādiem maziem bērniem. Jāteic, ka pašas pieredze rāda, ka liela loma maza bērna veiksmīgai pirmsskolas izglītības iestādes uzsākšanai ir arī vecākiem. Tas saistīts ar to, ka tās ir lielas pārmaiņas ne tikai bērnam, bet arī vecākiem, jo arī viņu dzīves ritms izmainās. Bieži novērojams, it īpaši vecākiem, kuriem ir pirmais bērniņš, ka arī viņi nejūtas droši un viņiem ir bailes no šīm pārmaiņām. Tas saistīts ar to, ka katrā ģimenē ir sava īpaša vide, kura ir droša un zināma bērnam un vecākiem, savukārt pirmsskolas izglītības iestādē ir citāda sociālā vide ar savu kārtību un noteiktām prasībām. Tas nenoliedzami ietekmē bērniņa adaptēšanos pirmsskolas izglītības iestādē. Līdz ar ko, jau ir nepieciešama vecāku un pedagoga sadarbība, lai veicinātu bērna adaptāciju pirmsskolas izglītības iestādē.

Tāpat novērots, ka bērna adaptāciju pirmsskolas izglītības iestādē ietekmē arī paša bērna individuālās īpašības, tai skaitā arī viņa rakstura īpatnības. Kāds bērns ir drošāks un atvērta, savukārt ir bērni, kuri ir bailīgi un noslēgti, kāds ir aktīvāks un kāds ir pasīvāks.

Nenoliedzami līdz ar sabiedrības attīstību mainās arī bērni un viņu vecāki, tai skaitā lielāks uzsvars tiek likts uz bērna individualitātes attīstību, kas spētu iekļauties sociālā vidē. Ņemot vērā, ka bērni vecumā no 1,5 līdz 3 gadu vecumam attīstās strauji un, tieši šajā posmā bērnam tiek ielikti pamati viņa personības veidošanai, ir nepieciešams arī bērnu iekļaut sociālā

vidē, kurā būtu gan citi pieaugušie, gan arī viņu vienaudži. Autore uzskata, ka mazajam bērnam, adaptējoties pirmsskolas izglītības iestādes grupiņā, arī vēlāk ir vieglāk iekļauties citās interešu grupiņās un skolā, kā arī pielāgoties dažādām dzīves situācijām.

Pētījuma problēma. Līdz ar sabiedrības transformāciju arī bērni ik paaudzi mainās un arī vecāku uztvere attiecībā uz bērna audzināšanu mainās. Tādējādi arī nepieciešama elastīgāka pieeja bērnu adaptācijas veicināšanai pirmsskolas izglītības iestādē, ko sekmētu tieši pedagoga un vecāku sadarbība.

Pētījuma objekts – 1,5 līdz 3 gadus vecu bērnu adaptācija pirmsskolas izglītības iestādē.

Pētījuma priekšmets – pedagogu un vecāku sadarbība.

Pētījuma mērķis – izpētīt teorijā piedāvātos pedagoga un vecāku sadarbības modeļus bērna adaptācijas veicināšanai, un veikt pētījumu par sadarbību 1,5 līdz 3 gadu vecu bērnu adaptācijas veicināšanai pirmsskolas izglītības iestādē.

Pētījuma uzdevumi:

1. Teorētiski analizēt 1,5 - 3 gadus vecu bērnu adaptācijas būtību un tās veidus.
2. Izpētīt, kāda ir pedagogu un vecāku loma 1,5 - 3 gadus vecu bērnu adaptācijas veicināšanā.
3. Analizēt sadarbības lomu adaptācijas procesa veicināšanā.
4. Apskatīt teorijā piedāvātos sadarbības modeļus, izvēloties piemērotākos sadarbības modeļus darba pētnieciskajai daļai.
5. Veikt pētījumu, izvēlēto sadarbības modeli piemērojot praksē, ar praktiskā pētījuma datu analīzi.

Pētīšanas metodes. Pedagoģiskās un psiholoģiskās literatūras analīze 1,5 -3 gadu vecu bērnu adaptācijas procesu, kā arī pedagogu un vecāku sadarbību šīs adaptācijas veicināšanā. Empīriskā metode: dokumentu analīze, bērnu vecāku anketēšana pirmsskolas izglītības iestādes grupiņā, bērnu darbības produktu analīze.

1. 1,5 – 3 GADUS VECU BĒRNU ADAPTĀCIJAS BŪTĪBA UN TĀS VEIDI

Trīs pirmo dzīves gadu laikā bērna sociālā un emocionālā attīstība norisinās ārkārtīgi strauji. Šajā kritiskajā periodā mazuļi noskaidro, vai apkārtnei izpētīt ir droši, vai cilvēkiem var uzticēties utt. Attiecības ar apkārtējiem atstāj lielu iespaidu uz viņa emocionālo ievirzi. Parasti tie, kuru attiecības ar pieaugušajiem aprūpētājiem ir drošas un stabilas, ir atsaucīgi, motivēti, optimistiski, pašpārliecināti un enerģiski stājas pretī grūtībām. Bērni, kurus pieaugušie nav lolojuši, mēdz būt pasīvi, viegli iebiedējami, noslēgti un/vai baidās no jaunām situācijām. (*Gailuma, 2002, 89*)

„Ar pirmo ienākšanas dienu pirmsskolā sākas bērna adaptācijas periods, pierašana un iedzīvošanās jaunos, nepierastos apstākļos. Tas katram bērnam rada lielāku vai mazāku psihisku spriedzi, kuras sekas individuāli ir ļoti atšķirīgas.

Ir bērni, kas ar pirmo dienu lieliski iekļaujas jaunos apstākļos, ir spējīgi veidot saskanīgas attiecības ar daudziem grupas bērniem, parasti tie ir vecākā vecuma bērni. Daži pirmās dienas ir klusi un mierīgi visu vēro, pakāpeniski sāk izrādīt aktivitātes un iekļauties samērā ātri grupas darbību ritmā. Jaunākā vecuma bērniem iedzīvošanās līdz šim svešā grupas vidē izraisa spēcīgu pārdzīvojumu.” (*Golubina, 2007, 156*)

Kā tiek minēts dažādos pieejamos resursos, tad adaptācijas periods ir viens no svarīgākajiem posmiem bērnam pirmsskolas izglītības iestādē, jo tas iespaido to, kā veidosies bērna socializēšanās, attīstība, izglītība un kopumā dzīve. Līdz ar ko, bērnam, uzsākot gaitas pirmsskolas izglītības iestādē, lai veiksmīgi noritētu adaptācijas process, ir nepieciešama aktīva arī vecāku iesaistīšanās.

Aplūkojot terminu “adaptācija”, redzams, ka tas tiek izmantots dažādās zinātnēs un tam būtībā nav vienas konkrētas definīcijas. Neskatoties uz to, ar šo terminu tiek saprasta pielāgošanās kādai noteiktai situācijai, videi un apstākļiem.

Atbilstoši interneta vietnēs aplūkotajai informācijai, adaptācija pirmsskolas izglītības iestādē – tā ir pielāgošanās. Būtībā adaptācija pie jebkuriem jauniem apstākļiem, jaunām situācijām, jauna ēdiena, apģērba, jauniem bērniem un jauniem audzinātājiem – ir pielāgošanās. Tā ir situācija, kad organisms ir ļoti saspringts un tas mēģina atrast veidus kā mierīgi reaģēt uz izmainīto situāciju. Taču tas vienmēr ir saspringums. Pie tam šis saspringums ir kā fizioloģisks, tā psiholoģisks. (<http://violet-lady.ru/2-glavnyx-xarakteristiki-adaptacii-rebenka-v-detskom-sadu/>) Tiek norādīts, ka adaptācija ir organisma piemērošanās mainīgiem vides apstākļiem. Kaut arī adaptācija ir vispārbioloģisks process, tomēr cilvēkam atšķirībā no citām būtnēm tai ir

sociāls raksturs. Bērnam kā sociālai būtnei nereti jāpiemērojas mainīgajiem sociālās vides apstākļiem un jāizstrādā savas uzvedības reakcijas attiecībā ar sociālo mikrogrupu, piemēram, bērnu grupu bērnudārzā, skolā u.tml. (*Puškarevs, Golubeva, 1999, 62*)

Savukārt metodiskajos ieteikumos „Pirmsskolas mācību programmu īstenošana” ir norādīts, ka adaptācija ir pielāgošanās jaunai situācijai, prasībām, noteiktiem apstākļiem. Tā ir satraucoša, jo bērnam daudz kas ir nezināms. Arī tad, ja apkārtējie apstākļi ir bērna vajadzībām pilnībā atbilstoši, nepieciešamas vairākas nedēļas, dažkārt mēneši, lai pilnībā pielāgotos jaunajiem apstākļiem jaunā, nepazīstamā vai laika gaitā izmainītā vidē ar jauniem noteikumiem.

Noteiktos pastāvīgos apstākļos bērna organisms pakāpeniski pielāgojas apkārtējās vides ietekmei, noteiktai telpu temperatūrai, apkārtējam mikroklimatam, noteiktam ēdienam u.t.t. Ģimenē bērns pierod pie noteikta režīma, ēšanas veida, gulēšanas, viņam veidojas noteiktas savstarpējās attiecības ar vecākiem un pieķeršanos tiem. Gadījumā, ja ģimenē šī noteiktā kārtība kaut kādā veidā tiek izjaukta, bērnam uz laiku var parādīties uzvedības traucējumi. Šos uzvedības traucējumus dažreiz pavada negatīvās reakcijas (raudāšana, uzbudinātība) un tiek bieži novēroti bērniem, piemēram, pie pārtikas maiņas, pie gulētiešanas režīma maiņas, pie personu, kas pieskata bērnu, maiņas u.t.t. Šie uzvedības traucējumi izskaidrojumi ar to, ka mazam bērnam ir grūti ātri izmainīt ierasto kārtību. (*H. M. Аксарина, 1977*)

Ierastās kārtības izmainīšanu ietekmē tāds faktors, ka bērnu adaptācijas spējas sakarā ar augšanu atsevišķu orgānu un to sistēmu funkciju pilnveidošanos ir vajākas nekā pieaugušajiem, tāpēc bērnu nelabvēlīgi var ietekmēt krasas dzīves apstākļu pārmaiņas. Iestājoties mazbērnu novietnē, bērnudārzā vai skolā, rodas sasprindzinājums visās fizioloģiskajās sistēmās. Samazinās organisma rezistence pret slimībām. Pierasto dzīves apstākļu pārmaiņu izsauktā spriedze atkarīga no bērna neitrālās darbības tipa un stāvokļa, viņa vecuma un citiem endogēnajiem faktoriem. (*Puškarevs, Golubeva, 1999, 62*)

Darba autore, strādājot pirmsskolas izglītības iestādē, regulāri saskaras ar bērnu adaptācijas problemātiku, kas lielākoties izpaužas bērnu uzvedībā un biežā slimošanā, jo bērniem ierastā vide pirmsskolas izglītības iestādē lielākoties krasi atšķiras no tās vides, pie kuras viņi ir pieraduši un tas tik mazos bērnos rada lielu stresu.

Lai labāk izprastu mazbērnu adaptācijas būtību, ir nepieciešams zināt un izprast priekšnosacījumus bērna optimālai attīstībai un vecumposma īpatnības.

Tiek norādīts, ka „bērna normālai, harmoniskai attīstībai ir nepieciešami vairāki priekšnosacījumi:

- Bioloģiskie – jāpiedzimst ar veselu nervu sistēmu;
- Nepieciešami emocionālie kontakti un verbāla saskarsme ar citiem, drošības izjūta un vajadzību apmierināšana;

- Labvēlīgi apkārtējās vides nosacījumi – ģimenes vide ar sabiedrības pamatprasībām atbilstošu sociāli kulturālo līmeni;
- Plašas darbošanās iespējas, kas nodrošina bērna attīstībai nepieciešamās un intelektuālās aktivitātes.” (Golubina, 2007, 112)

Pie tam jāņem vērā, ka „mazbērna vecumā strauji rit bērna psihofizioloģiskās attīstības procesi. Bērns intensīvi aug, palielinās viņa svars un strauji attīstās visas organisma funkcijas.” (Golubina, 2007, 113) Svarīgi ir atzīmēt, ka „bērna emocionālais stāvoklis šajā posmā vēl ir nestabils, tāpēc noteikti jāraugās, lai bērns justos labi, lai netiktu emocionāli traumēts. Bērnu noteikti jāpasargā no jebkuras arī garīgas pārslodzes. Mazbērna attīstību sekmē un nodrošina noteikta dienas režīma ievērošana.” (Golubina, 2007, 114) Tāpat ir svarīgi ņemt vērā, ka „jaunākā vecuma bērniem iedzīvošanās līdz šim svešā grupas vidē izraisa spēcīgu pārdzīvojumu”. (Golubina, 2007, 156)

Amerikāņu zinātnieks B.Vaits mazuļa attīstību divu trīs gadu vecumā raksturo šādi:

- rodas interese par citiem bērniem,
- spēj kontrolēt savas emocijas,
- pietiekami prasmīgi pārvalda ķermeni,
- prot darboties ar dažādiem priekšmetiem,
- strauji attīstās runa,
- uzmanību piesaista valoda. (Gailuma, 2002, 90)

Kā norādīts S.Gailumas rakstā, tad „adaptācijas norisi ietekmē bērna attīstības krīze. Balstoties uz E.Eriksona teoriju, krīze ir pagrieziena punkts indivīda „Es” identitātes meklējumos. Krīzes atklāj personībai intensīvas pašattīstības iespējas. Katrā attīstības krīzes periodā būtiskākais ir atrisināt pretrunu starp personības identitātes izjūtu un apkārtējo pasauli, sociālo vidi un audzināšanu. Krīze izpaužas kā ātra un vētraina augšana. Trīs gadus veca mazuļa krīzes jēga ir savas neatkarības un patstāvības apjaušana. Bērns pret viņam nevēlamu darbību protestē ar kliegšanu, tādā veidā vēloties atjaunot taisnību. Ja to paredz savlaicīgi, var novērst kaprīzes.” (Gailuma, 2002, 90)

Mazbērna vecumā mazulim ir izteikta vajadzība pēc fiziskās un emocionālās drošības, kuru pilnībā apmierināt var māte. Bērns īpaši neizjūt vajadzību pēc saskarsmes ar vienaudžiem, un svešu pieaugušo klātbūtne viņā var izraisīt trauksmes izjūtu. Pēc angļu psihologa Dž.Boulbija uzskatiem, uzmanības un labestības trūkums šajā vecumā pazemina intelektu, veicina sociālās uzvedības anomāliju attīstību un pastiprina agresiju. (Gailuma, 2002, 93)

Līdz ar ko, redzams, ka 1,5 – 3 gadu vecu bērnu adaptāciju ietekmē kā bērna straujā attīstība, gan šim vecuma posmam raksturīgās attīstības tendences, gan arī vecāku un noteikti arī pedagogu spēja nodrošināt labvēlīgus apstākļus bērna attīstībai.

Tik maziem bērniem tiek norādīti divi galvenie adaptācijas veidi – fizioloģiskais un psiholoģiskais

Pirmais – fizioloģisks, kurā var izdalīt sekojošas problēmas un raksturīgākās iezīmes:

- Jāsaprot, ka tā vispirms ir adaptācija pie pietiekami stingra režīma. Bērns ne vienmēr mājās ievēro stingru dienas režīmu, kuru viņam jāievēro bērnu dārzā. Ne velti daudzi bērni atsakās pat atpūsties, apguļoties jaunos apstākļos, nerunājot jau par to, lai viņi gulētu diendusu. Ir bērni, kuri pat atsakās apgulties un pagulēt, lai gan šī ir obligāta režīma prasība bērnu dārzā.
- Vēl viena problēma ir ēdiena režīms un struktūra. Ēdiens bērnu dārzā ne vienmēr ir līdzīgs tam, pie kā bērns ir pieradis mājās. Lai gan var teikt, ka daudzos bērnu dārzos ir garšīgs ēdiens, lai gan nez kāpēc ir pieņemts uzskatīt, ka veselīgs ēdiens ir neveselīgs. Tiek noteikta ēdiena struktūra un produktu veidi, kas tiek parādīti pirmsskolas vecuma bērniem. Protams, bērnu dārzā bērnam neviens nedos sviestmaizi ar kūpinātu desu vai siļķi tik, cik gribēsies. Taču bērnam obligāti priekšā tiks nolikts šķīvītis ar zupu, pēc kā viņam jāapēd arī otrais ēdiens. Launagā bieži tiek doti skābpiena produkti vai piens, kurš arī ne vienmēr bērniem garšos.
- Adaptācija pie ēdienreīžu režīma, kā izrādās, ir salīdzinoši grūta, jo mājās bērns pieradis pie cita ēdienreīžu režīma un citiem pārtikas produktiem. Būtībā ēšanas paradumus ir ļoti grūti mainīt, jo tie attīstās agri un ir nelokāmi.
- Vēl viena sarežģīta fizioloģiskās adaptācijas pozīcija ir adaptācija pie kolektīvā aktivitāšu tempa. Šis ir tas, kur vecākiem ir jāpievērš īpaša uzmanība. Lieta tāda, kamēr bērns atrodas mājās, vecāks pielāgojas bērna aktivitāšu tempam, pat lēnīgākiem bērniem. Tie ir bērni, kuri visu dara lēnām – lēnām iet, ēd, sarunājas, ieskaitot rotaļāšanos, par 1,5 – 2 reizes lēnāk nekā citi bērni. Ģimenē pie tā pierod un saprot, ka bieži to nav iespējams izmainīt, taču bērnu dārzā ir kolektīvs aktivitāšu temps.
- Bieži novērojams, ka šādam bērnam, kurš sēž pie zupas šķīvja, grupā audzinātājs vairākas reizes saka “visi jau apgērbusies un mēs gaidām uz tevi” un tā viņam ir bezgalīga stresa situācija. Situācija, kurā bērns nespēj pielāgoties kopējai grupas aktivitātei, ir pastāvīgas iedarbības mikrostress. Savukārt jebkuri stresi negatīvi ietekmē bērna izaugsmi, attīstību un veselību.

Otrais – psiholoģiskais raksturojums:

- Psiholoģiska adaptācija vispirms ir pielāgošanās kopīgiem apstākļiem un prasībām, jo apstākļi un prasības mēdz būt dažādas atkarībā no tā, kāds ir audzinātājs. Ātrs, izlēmīgs, autoratīvs audzinātājs nederēs lēnīgiem bērniem, bērniem ar vājāku nervu sistēmu un bērniem ar neirozei līdzīgiem traucējumiem. Šādu audzinātāju izturēs tikai stiprs, izlēmīgs un vesels bērns, kurš vispār maz reaģē uz apkārt notiekošo un tādu bērnu nav daudz. Pārsvārā bērni, īpaši 3 – 4 gadus veci, kuri apmeklē bērnu dārzu, ir ļoti jūtīgi pret pieaugušo runu, intonāciju un vērtējumu.
- Lai saprastu kā bērns psiholoģiski reaģē un adaptējas, ir svarīgi ar viņu sarunāties. Svarīgi apspriest visu, kas ar viņu notiek bērnu dārzā, un ieklausīties bērna sūdzībās. Bez iemesla bērnu nemēdz žēloties.
- Otra psiholoģiskā problēma ir adaptācija starp vienaudžiem. Dažreiz arī šis mēdz būt sarežģīts uzdevums. Grūtības adaptēties vienaudžu kolektīvā ir lēnīgiem, emocionāliem un jūtīgiem bērniem, grūtības ir arī hiperaktīviem bērniem, jo viņi ir kustīgi, aktīvi un dažreiz mēdz kādu neveikli pagrūst, aizskart. Runājot par 3-4 gadus veciem bērniem, viņi vienaudžu kolektīvā kopā nespēlējas, bet tikai to mācās darīt. Kopā bērni sāk spēlēties tikai vēlāk, tuvāk 4,5 – 5 gadu vecumam, jo kopīga spēle prasa daudz pūļu, uzmanības, kas šiem bērniem vēl nav attīstījusies.
- Tāpat tā ir adaptācija pie svešiem pieaugušajiem. Bērnā, kurš audzis tikai ar mammu, vecmāmiņu, auklīti, pieradis pie pastāvīga atbalsta un uzmundrināšanas, nesajūtot audzinātāja uzmanību, tas var kļūt par problēmu. Bieži no bērniem var dzirdēt, ka audzinātāja viņu nemīl un nekad uz viņu neskatās. Mēs labi saprotam, ka bērnu dārza grupā ir 25 (20, 16) vai pat vairāk bērnu, un pievērst pietiekami daudz uzmanības visiem ir ļoti grūti vai pat neiespējami. Bet mājās bērns ir pieradis pie nedalītas vecāku uzmanības. Tādā gadījumā bērnam vajag skaidrot, ka audzinātājam ir grūti uzreiz skatīties uz visiem un pievērst daudz uzmanības

Iemācīties stāties pretī jaunajam un svešajam var tikai ilgos gados, reizēm tas jāmacās visu mūžu. Mazam bērnam patīk paradumi un rutīna: ikviena no ārienes uzspiesta pārmaiņa viņā rada stresu. Nostāja ģimenē nosaka, vai bērns saglabā vai nu neskartas, vai stiprina vājinātas bailes no visa, kas saistās ar pārmaiņām un jauniem apstākļiem. (*Bakisa, 1999, 36*)

Kā redzams, tad maziem bērniem adaptācija pirmsskolas izglītības iestādē ir spēcīgs psiholoģisks pārdzīvojums, jo ir jāpielāgojas daudz dažādiem apstākļiem, lietām, cilvēkiem. Bērnā, sākot apmeklēt pirmsskolas izglītības iestādi, strauji mainās dzīves ritms un viņam ir nepieciešams atbalsts vispirms no vecākiem un pedagogiem.

Tiek norādīts, ka bērna adaptācijas procesu nosacīti var iedalīt trīs posmos:

1. Pirmajā posmā bērns mēģina izprast, kādi noteikumi pastāv jaunā sociālā vidē un kā tiem piemēroties;
2. Otrajā posmā bērns cenšas parādīt sevi (Es māku! Es varu! Man ir!);
3. Trešajā jeb noslēguma posmā bērns ieņem savu vietu grupā un jūtas drošs (kā savējais).

(Metodiskie ieteikumi, 2016)

Līdz ar to veiksmīgas adaptācijas gadījumā bērns veiksmīgi šos posmus pārvar un psiholoģiski un fizioloģiski pielāgojas jaunai sociālai videi. Tas attiecīgi dod pamatu bērna turpmākai dzīvei.

2. VECĀKU UN PEDAGOGU LOMA 1,5 – 3 GADUS VECU BĒRNU ADAPTĀCIJAS VEICINĀŠANĀ

Nenoliedzami bērna adaptācijas veicināšanā nozīmīga loma ir tieši vecākiem un arī pedagogam. Tieši vecāki ir tie, kas var mazuli iedrošināt doties un palikt pirmsskolas izglītības iestādē, kā arī pieradināt bērnu pie noteiktas kārtības, ar kuru bērnam būs jāsaskaras, apmeklējot bērnudārzu. Tāpat arī pedagogiem ir jābūt iejūtīgiem un saprotošiem, lai palīdzētu vecākiem un mazulim adaptēties bērnudārzā.

Adaptācijas gaitā bērnam jāiepazīst:

- Grupas un pirmsskolas iestādes funkcionālās telpas (bērnus iepazīstina ar grupas rotaļtelpu, tualeti, guļamtelpu, vingrošanas zāli, darbinieku darba vietu, iet „ekskursijā” uz virtuvi pie pavārēm, medmāsas, vadītājas, metodiķes u.c.). Jāiepazīst visi, ar ko bērnam nāksies sastapties ikdienā. Šādas „ekskursijas” veidos pamatu drošības izjūtai, kura bērnam ir tik ļoti nepieciešama jebkuros apstākļos, vēl jo īpaši atrodoties prom no mājas pierastās vides un vienmēr blakus esošajiem vecākiem vai mātes.
- Elementārie uzvedības noteikumi.
- Jāapgūst prasme darboties ar priekšmetiem.
- Dienas režīma nosacījumi un prasības tā ievērošanai.
- Jānostiprina izpratne par savu vārdu, ja tāda vēl nav izveidojusies.
- Jāiepazīst grupas skolotāja un skolotājas palīga vārds.
- Pakāpeniski jāapgūst viss, ar ko bērnam nāksies sastapties pirmsskolas ikdienā.

(Golobina, 2007, 156-157)

No minētā uzskaitījuma redzams, ka bērnam adaptācijas procesā ir jāiepazīst dažādi citi cilvēki, telpas, jāaprod ar jaunu dienas kārtību un iekšējiem noteikumiem. Būtībā ar daudzām lietām, kas pieaugušam cilvēkam var likties pašsaprotamas, bet mazam bērnam tas ir liels izaicinājums. Līdz ar ko, šīs adaptācijas sekmīgākai noritēšanai nepieciešama arī aktīva bērnu vecāku iesaistīšanās.

Vispirms būtu jāņem vērā, ka “uzsākot bērnudārza gaitas, mazulim ir traucētas vismaz trīs līmeņu vajadzības:

1. vajadzība pēc drošības (kas mani sagaida, vai nebūs briesmīgi, vai nebūs grūti, vai mani nebārs);
2. sociālās vajadzības (vai bērni mani pieņems, vai ar mani draudzēsies, vai es patikšu);

3. izziņas vajadzības (ko darīsim, vai būs interesanti, ko es jaunu uzzināšu).” (*Kājiņa, Aunīte, 2006, 63*)

Līdz ar ko, vecākiem ir svarīgi saprast, ka viņu attieksme, bailes, nedrošība, vainas apziņa, varbūt arī nepatika ietekmē to, cik veiksmīgi mazulis spēs iekļauties vidē. Bērns izjūt vecāku satraukumu un pārņem to.

Ne velti tiek norādīts, ka “adaptācijas perioda norise atkarīga no vecāku izjūtas. Adaptācija noris veiksmīgāk, ja:

1. vecāki samīļo bērnu, nerausta, nesteidzina;
2. vecāki aktīvi un patiesi piedalās bērna dzīvē (palīdz sagatavoties dažādiem pasākumiem, šuj tērpus u.tml.);
3. vecāki darbojas kopā ar mazuli, iesaista viņu pieaugušo darbībā;
4. vecāki atbalsta bērna radošo darbību.” (*Kājiņa, Aunīte, 2006, 63*)

Tādējādi visi šie būtībā ikdienas pasākumi palīdz mazulim justies drošam un mīlētam, kas nenoliedzami bērnam atvieglo adaptācijas procesu, jo dod bērnam psiholoģisku atbalstu.

Dž.Bolbījs uzskata, ka bērni, kuriem 12 mēnešu vecumā bijusi droša uzvedība attiecībā ar māti, pirmsskolas izglītības gaitas uzsākot, ir drošāki, atvērtāki, sabiedriskāki, labprāt draudzējas ar citiem audzēkņiem, ir atjautīgi, ātri pielāgojas situācijai. (*Gailuma, 2002*)

Ne velti tiek minēts, ka „ģimene ir mūsu sabiedrības pamats. Bērni piedzimst bezpalīdzīgi, un viņu atkarības periods ir diezgan garš. Pat tad, kad ir beigusies fiziskā atkarība, bērniem psiholoģiski ir nepieciešami pieaugušie. Ģimene palīdz bērnam sasniegt fizisku, emocionālu, sociālu briedumu un neatkarību. Ģimene ir socializācijas pamatvienība. Bērni mācās no savu vecāku uzvedības un pieredzes.” (*Puškarevs, Golubeva, 1999, 95*) Līdz ar ko tieši vecāku rīcība un audzināšana ir pamats tam, cik bērns būs socializējies un spējīgs adaptēties jaunos apstākļos.

Bez tam tiek norādīts arī, ka ne mazāk svarīgi, lai adaptācijas process noritētu veiksmīgāk, vecākiem pirms mazuļa vešanas uz pirmsskolas izglītības iestādi un, uzsākot pirmsskolas izglītības iestādes apmeklēšanu, vēlams būtu veikt pasākumus bērna dienas režīma un pārtikas veidu pielāgošanai pirmsskolas izglītības režīmam un pārtikai. Tiek minēti sekojoši pasākumi, kuru ievērošana palīdz tieši fizioloģiskās adaptācijas veicināšanā.

1. „Ēšanas režīms ģimenē un pārtikas struktūra bieži atšķiras no bērna pārtikas struktūras bērnu dārzā. Būtu labi, ja pirms bērna apmeklēšanas bērnu dārzā, vecāki pārietu uz bērnu dārzam pietuvinātu ēdiena režīmu un struktūru, lai bērns daudz maz tam būtu gatavs. Tomēr reizēm bērns ir pārsteigts par to, kas viņam tiek nolikts priekšā. Bieži gadās, kad bērnam tiek iedota zupa ar viņam nezināmiem dārzeņiem un viņš aizbīda

šķīvi, pasakot, ka tādu neēd. Šādās situācijās bērns nesaprot, kas tas ir un aizbīda šķīvi, atsakoties ēst.

2. Kad pirmo reizi tiks apmeklēts bērnu dārzs, lai iepazītos ar audzinātājam, un to vajag izdarīt obligāti, uzmanīgi ieklausīties kā runā audzinātājs. Ja audzinātājs runā ātri, visas viņa kustības ir ātras, aktīvas un asas, taču vecāks zina, ka bērns ir lēnīgs vai pastāv tāda iespēja, tad ir vērts padomāt vai bērnam nav vajadzīgs cits audzinātājs. Taču, ja šis variants nav iespējams, tad ir nepieciešams pabrīdināt audzinātāju, ka bērns ir lēnīgs. Palūgt, lai pēc iespējas audzinātājs bērnu nesteidzinātu un nebārtu par viņa zemo tempu.
3. Svarīgi pievērst uzmanību bērna sūdzībām par to kā viņš stāsta par to, kas viņam sanāk un, kas nesanāk un, kas viņu apbēdina. Dažreiz bērni klusē un nestāsta, kas notiek un te jau ir pieaugušā uzdevums sarunāties. Mēdz arī būt tā, ka, atnākot no bērnu dārza, bērns neko nestāsta un iespējams viņam nav spēka neko pastāstīt, tāpēc nevajag no viņa vilkt laukā informāciju, it īpaši pirms miega. Labāk par to parunāt nākamajā dienā, bet pirms miega labāk bērnu neparūgtināt ar nepatīkamām atmiņām, jo tad viņš neizgulēsies un nākamajā dienā uz bērnu dārzu aizies sliktā noskaņojumā.” (*H. M. Аксапуна, 1977*)

Kā redzams no augstāk minētā, tad vecākiem ir liela loma mazuļa adaptācijas procesa veicināšanā, pēc iespējas nodrošinot kā psiholoģisku, tā arī fizioloģisku vajadzīgu apmierināšanu. Vecāku uzdevums ir mazulim radīt apstākļus, kuros bērns jūtas droši, jo līdzīgos apstākļos bērnam adaptācijas periods noritēs vieglāk un veiksmīgāk. Savukārt, ja vecāki būs nedroši un neradīs apstākļus, kas palīdzēs mazulim adaptēties pirmsskolas izglītības iestādē, tad šis adaptācijas process būs smagāks kā bērnam, tā arī vecākiem un audzinātājam.

Tāpat vecāki līdzdarbojoties ar mazuli, rada bērnam sajūtu, ka viņš var uz pieaugušajiem paļauties un grūtās situācijās bērnam tiks palīdzēts. Līdz ar ko, bērns nebaidīsies izzināt pasauli, jo zinās, ka viņam nepieciešamības gadījumā tiks sniegta palīdzība un atbalsts.

Skolotāja un skolotāja palīga uzdevums ir atvieglot šī perioda praktiskās un emocionālās grūtības. Jāpalīdz bērnam aprast ar jaunajiem apstākļiem, dienas režīma prasībām, iepazīt un „dzīvot” grupas telpu. (*Golubina, 2007, 156*)

Tāpat viens no galvenajiem pirmsskolas izglītības iestāžu pedagogu un personāla uzdevumiem ir radīt tādu vidi, lai vecāki justos droši, gaidīti un pārliecināti, ka viņu bērni tiek labi aprūpēti, jo adaptācijas perioda norise atkarīga no vecāku pašizjūtas. (*Gailuma, 2002, 94*)

Ne velti tiek minēts, ka veiksmīgas adaptācijas norisi būtiski ietekmē vide, kurā bērns atrodas. Fiziskajai videi jābūt siltai, mīkstai, mājīgai – maksimāli tuvinātai mājas apstākļiem. Tajā bērns var atrast savu vietu, viņam tiek radīta piederības, drošības izjūta, uzticība, neatkarība, tiesības izteikt savu viedokli, pabūt vienatnē utt. Bērns savā darbībā kļūst patstāvīgs,

apzinās savu „Es”, sāk pretstatīt to pārējiem cilvēkiem. Viņš pārbauda iespējamā un neiespējamā robežu. Nereti dara tieši aizliegto, lai pārlicinātos, vai tas tiešām nav atļauts. Dažkārt novērojams no pieaugušā viedokļa neadekvātas protesta reakcijas. Protestu bērna uzvedībā adaptācijas periodā varētu provocēt:

- Nepietiekama pieaugušo uzmanība;
- Ierobežota fiziskā vai verbālā saskarsme;
- Svešu pieauguši iejaukšanās. (*Gailuma, 2002, 107*)

Tādejādi pedagogam ir daudz jāpiedomā par vidi, kādā atradīsies bērni no 1,5 – 3 gadu vecumam. Tieši atbilstošas vides iekārtošana veicina bērna adaptācijas procesu un arī bērna attīstību.

Līdz ar ko, pedagogam ir jāstrādā kā ar pirmsskolas izglītības vides iekārtošanu, tā ar bērnu un arī bērna vecāku, lai bērna adaptācijas process pirmsskolas izglītības iestādē noritētu veiksmīgi. Tieši „pedagogi var palīdzēt vecākiem pielāgoties jauniem apstākļiem, radīt viņos pārliecību, ka viņu bērns ir drošībā” (*Kājiņa, Aunīte, 2006, 63*). Nenoliedzami, ja vecāks būs drošs un pārliecināts par pirmsskolas izglītības iestādes izvēli, tad arī bērni jutīsies droši un vieglāk adaptēsies jaunajiem apstākļiem.

Pie tam, „lai adaptācijas process būtu veiksmīgāks, svarīgi jau tā sākumā izzināt katra bērna pašizjūtu un vajadzības. Tikai tad, ja pedagogs spēj nodrošināt katra audzēkņa individuālās vajadzības un vecāku intereses, var veidoties pozitīva saskarsme ar bērnu un viņa vecākiem”. (*Gailuma, 2002, 103*) Adaptācijas gaitā audzinātājam tuvāk jāiepazīst bērna attīstība, rakstura īpašības, komunikācijas prasmes un uzvedības raksturīgākās iezīmes, lai spētu veiksmīgāk izprast bērna vajadzības.

Kā norāda S.Gailuma, tad pozitīvu pedagoga un bērna saskarsmi veido savstarpējas saprašanās mehānismi, piemēram, empātija, kad partneri iedziļinās viens otra pārdzīvojumos. Pedagoģa pozitīva attieksme un nostāja bērnam rada labvēlīgu iespaidu un vēlēšanos sadarboties. Pirmajā saskarsmes reizē vizuālais izskats, mīmika, acu skatiens, balss intonācija var būt noteicošais faktors tam, vai bērns vēlas kontaktēties ar pedagogu vai ne. Lai palīdzētu audzēknim pilnībā apzināties jaunus apstākļus, pedagogam jāklūst par vidutāju starp bērnu un jauno mikrosociālo vidi. Skolotājs ir tas, kurš katru jaunu lietu nosauc vārdā, kļūstot par bērna pavadoni, veidojot jaunu saskarsmes formu. Pedagoģam jājūt, kad mazulim vajadzīga mājas izjūta, kad jānoglāsta galviņa, kad jāpatur rociņa, kad jāpaņem klēpī. Adaptācijas perioda smaguma pakāpe atkarīga ne tikai no saskarsmes ar pedagogu, bet arī no attiecībām ar vienaudžiem. (*Gailuma, 2002, 104*)

Darba autore no savas praktiskās pieredzes var norādīt, ka 1,5 līdz 3 gadus veci bērni, uzsākot apmeklēt pirmsskolas izglītības iestādi, to ļoti pārdzīvo. Tāpēc tieši pedagogs ir tas, kurš palīdz bērnam adaptēties jaunā vidē, iekārtojot to tādu, lai bērns un vecāki justos droši.

Bērna attīstībai piemērota ir vide, kas nodrošina viņa labsajūtu un piederības sajūtu. To atbilstoši savai kompetencei nodrošina katrs skolotājs, radot pedagoģiskajā procesā draudzīgu, bērna atbalstošu un attīstošu gaisotni. (*Metodiskie ieteikumi, 2016*) Pedagogam bērna adaptācijas veicināšanā ir svarīgi šo vidi iekārtot tā, lai bērns justos droši un gaidīts. Bērnā un arī vecākos ir jārada sajūta, ka pirmsskolas izglītības iestādes grupiņa ir piemērota vieta bērna attīstībai.

Tomēr bieži vien bērnam ir grūti adaptēties jaunā vidē, neskatoties uz skolotāju pedagoģisko meistarību un vecāku atbalstu. Adaptācijas grūtības var izpausties dažādi: biežās saslimšanās (īpaši ar saaukstēšanās slimībām, biežas sūdzības par vēdera vai galvas sāpēm), agresivitātē, neirozēs, raudulībā, apātijā, vainas vai kauna izjūtā, miega, ēšanas traucējumos un citos veidos (bieža iekļūšana negadījumos, bieža noteikumu neievērošana, bezmērķīga kustību aktivitāte, u.c.). Ja šie simptomi neizzūd 1,5 -2 mēnešu laikā, ieteicams meklēt speciālistu palīdzību, lai noskaidrotu to cēloņus. (*Metodiskie ieteikumi, 2016*)

Lai arī kādas būtu bērna rakstura iezīmes un dažādi apgrūtinājoši apstākļi, pedagogs jebkurā gadījumā ir tā persona, kura ar savām profesionālajām zināšanām un pieredzi sniedz atbalstu vecākiem un viņu bērniem, lai mazulis varētu adaptēties jaunā vidē. Pie tam šis atbalsts tiek sniegts primāri iesaistoties bērna adaptācijas procesā.

3. SADARBĪBAS LOMA ADAPTĀCIJAS PROCESA VEICINĀŠANĀ

Sadarbība ar ģimeni ir viens no sadarbības faktoriem, kā arī nepieciešams priekšnoteikums kvalitatīvam izglītošanas un audzināšanas procesam. (*Baltace, 2012*)

Kā tika aplūkots iepriekšējās darba nodaļās, tad maziem bērniem 1,5 – 3 gadus veciem, uzsākot apmeklēt pirmsskolas izglītības iestādi, rodas pārdzīvojumi, jo nepieciešams adaptēties pie jauniem apstākļiem, dienas režīma, ēšanas paradumiem, citiem pieaugušajiem un arī vienaudžiem. Būtībā bērnam tās ir daudz svešas un nezināmas lietas, pie kurām faktiski ir jāpierod vienlaicīgi. Savukārt, lai bērnam šis adaptācijas process noritētu veiksmīgāk, ir nepieciešama vecāku līdzdalība. Tieši vecāki ir tie, kas bērnam var dod drošības sajūtu, ka, aizejot uz pirmsskolas izglītības iestādi, ar viņu nekas slikts nenotiks. Kā var sniegt nepieciešamo atbalstu un palīdzību, līdzdarbojoties ar bērnu. Savukārt pedagogam ir jā rūpējas par vidi pirmsskolas izglītības iestādē, lai bērnam un arī vecākiem būtu drošības sajūta un vēlme atgriezties grupiņā.

Kā darba autore novērojusi savā praksē, tad ir bērni, kuri ātri adaptējas, bet ir bērni, kuriem šis adaptācijas process ir ilgstošs. To bieži vien ietekmē dažādi faktori, tai skaitā vecāku bažas, kuras bērns izjūt, bērna iedzimtais raksturs, audzināšana mājās, iepriekšējā sociālā pieredze ar citiem pieaugušajiem un bērniem, u.t.t.

Lai sekmīgāk noritētu bērna adaptācija, ir nepieciešama vecāku un pedagoga sadarbība. Ar sadarbību tiek saprasta kopīga darbība un savstarpējs atbalsts kopīgu mērķu sasniegšanai. Pozitīva, uz savstarpējo cieņu balstīta pirmsskolas un ģimenes sadarbība ir viens no būtiskākajiem priekšnosacījumiem bērna personības attīstībā un bērna adaptācijas veicināšanā.

Metodiskajā līdzeklī „Skolas un ģimenes sadarbība”, ir minēti 6 apsvērumi, kuru dēļ sadarbība ir nepieciešama:

1. sadarbība veicina bērna socializāciju, integrēšanos sabiedrībā;
2. īstajā laikā tiek pamanītas bērna vajadzības un attīstītas spējas;
3. tiek saskaņotas pedagoģiskās prasības pret bērnu;
4. notiek vecāku pedagoģiskā izglītošana, aktualizējot jaunākos pētījumus un nostādnes pedagoģijā un psiholoģijā;
5. veidojas bērnu dzīves sociālā kontrole;
6. bērns iegūst kā personība – pašapziņu, atbalstu savām pūlēm, vecāku sapratni.

Ja sadarbība ir formāla, tai nav nekādas jēgas. Sadarbībai ir jābūt trīspusēji izdevīgai un nozīmīgai. Labākā taciņa uz vecāku sirdīm ir vārdi: „Tā būs daudz labāk jūsu bērnam”. Pēc tam var pateikt, ka tā būs vieglāk arī viņiem.” /Ē. Lanka, LU lektore/. (*Metodiskais līdzeklis, 2009*)

Darba autores ieskatā ir nepieciešams nedaudz aplūkot šos minētos apsvērumus caur adaptācijas prizmu. Tiek norādīts, ka „bērni socializējas vērojot, atdarinot un vērtējot paraugus, līdzdarbojoties, mācoties”. (*Puškarevs, 2001, 21*)

Tiek minēti tādi personības socializāciju ietekmējošie sociālās vides faktori kā ģimene, vienaudži, masu informācijas līdzekļi un skola. Attiecīgi ģimenes un vienaudžu ietekmē veidojas tādas personības iezīmes kā zināšanas (informācija), prasmes, attieksmes, uzvedība, ieradumi, dzīvesveids. Savukārt masu informācijas un skolas ietekmē bērnam sociālo lomu apguvi. (*Puškarevs, 2001, 21*) Šeit gan darba autore vēlas piebilst, ka šis nebūt nav strikts uzskaitīto iezīmju iedalījums, jo arī pirmsskolas izglītības iestādē bērns apgūst zināmas prasmes, attieksmi, uzvedību un ieradumus, par cik bērns pavada lielāko dienas daļu tieši pirmsskolas izglītības iestādes grupiņā. Pie tam arī grupiņas vide tiek pielāgota tāda, lai bērns tajā justos labi. Tāpat jānorāda, ka arī ģimenē bērns apgūst zināmas sociālās lomas.

Ģimenes dzīvesveids, vecāku attiecības ar bērnu, savstarpējās attiecības, uzvedība ietekmē bērna attieksmes, uzvedību, zināšanas, prasmes, arī veselību. (*Puškarevs, 2001, 21*) Autores ieskatā, ja veidojas veiksmīga sadarbība ar 1,5 – 3 gadu vecu bērnu vecākiem, tad pedagogs spēj kaut mazliet ietekmēt vecāku un bērnu savstarpējās attiecības un uzvedības modeļus, kas nenoliedzami palīdz pozitīvi attīstīties tik mazam bērnam.

Izglītošana (zināšanas, prasmes) un audzināšana (attieksmju ietekmēšana) skolā ir mērķtiecīgs process. Bērni skolā apgūst arvien jaunas zināšanas. Grūtāk ietekmējamas ir attieksmes un vērtību orientācija. Vislētāk pozitīvā virzienā mainās uzvedība, ieradumi, dzīvesveids. Tas, protams, atkarīgs no pedagogu meistarības, ģimenes, kā arī citu socializējošo apstākļu ietekmes. Pierādījies, ka visefektīvākā šajā ziņā ir bērnu iesaistīšanās darbībā. Skolēniem līdzdarbojoties dažādās aktivitātēs, piemēram, vides vai veselības u.c. projektos, mainās arī viņu attieksme un uzvedība. (*Puškarevs, 2001, 22*) Šeit gan ir pamats norādīt, ka 1,5 – 3 gadus veciem bērniem ir iespējams uz pozitīvo pusi izmainīt, jo, iesaistot bērnus dažādās rotaļu nodarbībās, viņos attīstās zināmas attieksmes un uzvedība. Savukārt veiksmīga sadarbība starp bērnu vecāku un pedagogu pozitīvāk ietekmē šo bērna attīstību. Kā piemēru var minēt atklātās grupas nodarbības, kad vecāki var vērot un arī līdzdarboties ar mazuli, tāpat var minēt arī dažādu kompozīciju un darbiņu veidošanu mājās.

Kā iepriekš tika norādīts, tad sadarbība veicina arī savlaicīgu bērna vajadzību pamanīšanu un tas palīdz bērnam attīstīt spējas. Ne velti tiek minēts, ka bērns attīstās, apmierinot vajadzības.

Vajadzība ir nepieciešamība pēc tā, kas veicina indivīda dzīvību un personības attīstību. L. Vigotskis attīstību vērtējis no dialektikas viedokļa kā pretstatu cīņu. Personības attīstības virzītājspēks, viņaprāt, ir pretstati – vajadzības un to apmierināšana. Kā bērna agrās psihiskās

attīstības L. Vigotskis ir akcentējis vajadzību pēc saskarsmes un vajadzību darboties. (Puškarevs, 2001, 29) Tas norāda, ka bērnam ir nepieciešams vecāku un arī pedagoga atbalsts un palīdzība, jo šajā saskarsmē vispirms bērns sāk iegūt zināšanas un apgūt zināmas prasmes un iemaņas. Apmierinot šo vajadzību pēc saskarsmes ar pieaugušajiem, bērna attīstās un veidojas viņa personība.

Pierašana pie jauniem apstākļiem atkarīga no tā, cik lielā mērā tiek apmierināta bērna vajadzība pēc uzmanības, saskarsmes ar pieaugušo. Tās rezultātā attīstās vajadzība pēc saskarsmes ar vienaudžiem, veidojas saskarsmes prasmes un iemaņas. Bērni, kuriem ir pietiekama sociālā pieredze, spēj patstāvīgi darboties un veidot pozitīvu saskarsmi ar pedagogu un vienaudžiem. (Gailuma, 2002, 97)

Pie tam šajā bērna un pieaugušo saskarsmē bērnam ir jāļauj darboties un jādarbojas kopā ar viņu. Ar bērnu ir jārotalājas, jāļauj viņam veikt kādus sīkus darbiņus. Darba autore nebaidīsies norādīt, ka 1,5-3 gadus veci mazuļi, atdarinot pieaugušos, spēj veikt tādus darbiņus, kā, piemēram, šķīvīša nolikšana uz galda, kur tiks pasniegts ēdiens, rotaļlietu nolikšana tam paredzētajās vietās, u.c. Būtībā jebkāda bērna darbošanās veicina viņa attīstību un bērnam aug intereses par jaunām lietām un jaunas informācijas iegūšanu. Pie tam pozitīvā saskarsmē ar pieaugušo, bērna vajadzība pēc darbošanās tiek apmierināta.

Šeit pamats norādīt, ka otrajā un trešajā dzīves gadā (agrā bērnība) konflikts var veidoties starp autonomiju jeb patstāvību, no vienas puses, un kaunu, šaubām, no otras puses. Attīstās bērna balsta un kustību aparāts. Bērns mācās staigāt un darboties, cenšas būt neatkarīgs. Svarīgi šajā laikā neapspiest bērna patstāvības, autonomijas tieksmes, palīdzēt viņam pārvarēt bailes un nedrošību. Bērns jāatbalsta, jāiedrošina, jāveicina viņa patstāvība. Pārmetumi, sodīšana un kaunināšana par bērna uzdrīkstēšanos vai neveiksmēm atstāj dziļu negatīvu iespaidu. Ja pret bērnu izvirzītās prasības un sodi viņam šķiet pārāk netaisnīgi un bargi, viņš ar laiku var kļūt agresīvs. (Puškarevs, 2001, 50)

Kā nākamais iemesls sadarbības nepieciešamībai, kas pozitīvi ietekmē bērna attīstību, ir vienota pedagogiskā pieeja bērna audzināšanā.

Bērna sekmīga attīstība var risināties tikai pedagoga un bērna ģimenes pārdomātas un saskanīgas sadarbības rezultātā. Sadarbības centrā ir jāliek bērna intereses. Skolotājam kā personībai ir ievērojama loma bērna attīstīšanas procesos, taču ģimenei ir galvenā nozīme bērna audzināšanā un attīstībā. (Golubina, 2007, 146)

Līdz ar ko ja vecākiem ar pedagogu ir izveidojusies veiksmīga sadarbība, tad bērna attīstības un audzināšanas jautājumos ir iespējama pēc iespējas vienotāka pieeja, kas attiecīgi bērnam ļaus produktīvāk attīstīties un neradīs viņā šaubas par kādas izdarītas darbības vai rīcības pareizumu vai nepareizumu. Darba autore, strādājot praktiski ir novērojusi, ka maziem

bērniem ir grūtības izvēlēties starp līdzīgiem priekšmetu, savukārt izvēle starp kādu rīcības modeli ir vēl grūtāka un tas bērnam rada milzīgu spriedzi un apjukumu. Piemēram, ja mājās mazulim ir atļauts mētāt rotaļlietas, bet pirmsskolas izglītības grupiņā tas tiek aizliegts, tad bērns ir neizpratnē un apjucis par to, kāpēc viens pieaugušais to atļauj, bet cits vairs neatļauj. Jāteic, ka šeit var minēt daudzus piemērus tai skaitā arī par gulēšanas un ēšanas režīmiem.

Pie tam pedagogs, sadarbojoties ar vecākiem, kā profesionālis spēj sniegt vecākiem informāciju gan par bērna vecumposma attīstības īpatnībām un iezīmēm. Savukārt vecāki var sniegt pedagogam informāciju par bērna raksturīgajām iezīmēm un viņa prasmēm, mājās apgūtiem ieradumiem. Tādā vecāku un pedagoga mijiedarbības veidā ir iespējams apzināt un veidot bērna interesēm atbilstošāku audzināšanas pieeju.

Tāpat sadarbības ietvaros pedagogam „ir jāmeklē jaunas sadarbības formas ar bērnu vecākiem viņu pedagoģiskās kultūras paaugstināšanā, neatmetot līdzšinējās sadarbības formas: dažādu bērnu svētku organizēšana, lekciju ciklu vecākiem, ekskursiju organizēšana utt.” (Golubina, 2007, 146). Būtībā pedagogam sadarbības ietvaros ir jāsniedz vecākiem informācija, kas veicinātu mazuļa attīstību un adaptēšanos jaunā sociālā vidē. Tāpat pedagogam „ļoti korekti jāizturas pret bērna vecāku dažādām iespējām piedalīties pirmsskolas pasākumos” (Golubina, 2007, 146). Darba autores ieskatā arī ikdienā, pārrunājot ar vecākiem bērna attīstības un uzvedības jautājumus, pedagogs spēj sniegt, kaut nelielu, informāciju par to kā labāk risināt radušos problēmu, kā labāk izprast mazuli, utt.

Kad vecāki ar pedagogu ir izveidojuši saskanīgu pieeju bērna audzināšanā, tad izveidojas bērna sociālā kontrole. Bērnam ir saskarsme ar pieaugušajiem, citiem bērniem, tiek apmierinātas viņa vajadzības pēc drošības un darbošanās kā pirmsskolas izglītības iestādē tā arī mājās un šī saskaņotā sadarbība palīdz bērnam attīstīties.

Līdz ar ko, vecāku un pedagoga sadarbības rezultātā bērns kā personības iegūst pašapziņu, atbalstu savām pūlēm, vecāku atbalstu, palīdzību, utt.

Kā redzams, tad liela loma šīs sadarbības veicināšanā ir tieši pedagogam, kuram jāizvēlas sadarbības modelis, kas būs piemērots katrai ģimenei un dotu vēlamo rezultātu.

Darba autores ieskatā, veicinot sadarbību ar vecākiem, rodas savstarpēja cieņa un uzticēšanās, kas nenoliedzami veido vecākos drošības sajūtu. Secīgi, ja vecāks jūtas drošs par pirmsskolas izglītības iestādi un pedagogu, tad arī bērns jūtas drošs un adaptācijas process bērnam ir vieglāks un veiksmīgāks.

Lai pedagogs spētu veicināt bērna adaptācijas procesu, veidojot sadarbību ar vecākiem, svarīgi būtu arī uzzināt pašu vecāku izjūtas, vai viņi:

1. izjūt diskomfortu, satraukumu;
2. vainu;

3. jūtas vientuļi, it kā kaut kas būtu atņemts;
4. pirms iešanas uz bērnudārzu izjūt stresu, jo mazulis raud;
5. uztraucas, kā bērns iejutīsies jaunajā kolektīvā;
6. kļūst nervozāki. (*Gailuma, 2002*)

Šādu emocionālo stāvokli pārņem bērns, un tas ietekmē viņa adaptācijas norisi jaunos apstākļos. Tātad pirmsskolas izglītības iestādei jāveic būtiski pasākumi, lai palīdzētu vecākiem pielāgoties jaunajiem apstākļiem, radītu viņos pārliecību, ka viņu bērns ir drošībā. (*Gailuma, 2002*)

Neapšaubāmi pedagogam par šīm sajūtām ir jārunā ar vecākiem, lai viņus iedrošinātu un ieviestu bērnu vecākos pārliecību, ka vest bērnu uz pirmsskolas izglītības iestādi ir pareizs lēmums un tur esošā vide bērnam ir pilnībā piemērota. Attiecīgi, ja vecāks kļūs drošs un pārliecināts par izvēli vest bērnu uz bērnudārzu, tad arī bērns jutīsies drošs. Savukārt, ja starp pedagogu un vecāku sadarbība neveidosies, tad vecāks visticamāk regulāri izjutīs bažas, kas nenoliedzami arī ietekmēs bērnu.

Līdz ar ko var redzēts, ka sadarbībai starp vecāku un pedagogu ir liela loma bērna normālai attīstībai. Šī sadarbība ne vien palīdz bērnam adaptēties jaunā sociālā vidē, bet noved arī pie vienotas bērna audzināšanas, bērna vajadzību apmierināšanas un spēju pamanīšanas un attīstīšanas.

4. TEORĒTISKĀS PIEEJAS SADARBĪBAS MODEĻU IZVĒLĒ

Kā jau tika aplūkots, tad tieši pedagogam ir lielākā loma sadarbības ar vecākiem veicināšanā, kas vistiešākajā mērā pozitīvi ietekmē bērna adaptācijas spējas pie jauniem vides apstākļiem.

Vecākus regulāri jāinformē par bērnu izglītošanas procesu, uzvedību un darbošanos pirmsskolā, un par tiem pasākumiem, kādi tiek organizēti. (*Golubina, 2007, 146*)

Tiek norādīts, ka „sadarbība norit veiksmīgi, pateicoties atbalsta personāla, izglītības iestādes vadības un klases audzinātāju mērķtiecīgi organizētam darbam. Jau par tradīciju ir kļuvuši vairāki sadarbības pasākumi, kuru laikā ir iespēja iepazīt izglītības iestādi, sava bērna prasmes un iemaņas, būt līdzī laimam jeb iekļauties mainīgajā pasaules ritmā.” (*Baltace, 2012*)

Metodiskajā līdzeklī „Skolas un ģimenes sadarbība” tiek norādīts, ka skolotājs sadarbībā ar vecākiem izmanto individuālās, grupālās un frontālās sadarbības formas:

- individuālās – rakstiska, telefoniska, elektroniska sazināšanās; atbildes uz jautājumiem; vecāku uzaicinājums uz skolu; individuālās konsultācijas; mājas apmeklējums; pārrunas ar vecākiem;

- grupālās – klases vecāku sapulce; klases vecāku komiteja/dome; grupu konsultācija;

- frontālās – vecāku kopsapulce; ģimeņu vakari; svētki skolā; pārgājieni, ekskursijas; sporta pasākumi; kultūras pasākumu kopapmeklējums; pedagoģiskās izglītības pasākumi u.c.

Pedagogam ļoti elastīgi jānovērtē, kura no sadarbības formām ar katru ģimeni un kurā situācijā būs visefektīvākā. Nav sliktu vai labu sadarbības formu, ir tikai īstajā laikā un pareizajā situācijā izmantotas formas. Pedagogam vienmēr jāatceras, ka jebkura tikšanās ar vecākiem ir ļoti būtiska sadarbības veidošanā, un tāpēc vienmēr jāatrod laiks jēgpilnai sarunai ar vecākiem.

Tāpat šajā metodiskajā līdzeklī „Skolas un ģimenes sadarbība” norādīti skolas un ģimenes pozitīvas sadarbības veicinošie nosacījumi. Tajos tiek norādīts, ka katrai izglītības iestādei ir jāizstrādā savas skolas un ģimenes sadarbības koncepcija, kurā ņemti vērā dažādi faktori:

1. Skolas atrašanās vieta (pilsēta, lauki);
2. Ģimeņu sociālais stāvoklis (dominē labi situētas ģimenes vai mazāk turīgas ģimenes u.tml.);
3. Vecāku izglītības līmenis;
4. Ģimenes nacionālā piederība, saziņas valoda ģimenē;
5. Skolā esošās tradīcijas sadarbībā ar ģimeni;

6. Izpētes rezultāti par vecāku un skolas sadarbības rezultātiem, problēmām un iespējām.
(*Metodiskais līdzeklis, 2009*)

Izejot no šiem uzskaitītajiem faktoriem, pedagogs var izvēlēties tādu sadarbības modeli, kādu pats ir spējīgs realizēt un tādu, kas vislabāk atbilst katrai konkrētai ģimenei.

Tiek izteikts viedoklis, ka bērna sagatavošana pirmsskolas izglītības iestādes apmeklējumam jāuzsāk laicīgi. Apkopojot dažādos literatūras avotos publicētās domas, padomus, pedagogu pieredzi sadarbībā ar vecākiem rotaļu grupā, secināms, ka nepieciešamas regulāras nodarbības un konsultācijas vecākiem, lai informētu par adaptācijas perioda norisi, tajā notiekošajiem psihofizioloģiskajiem procesiem, par bērna fizisko un emocionālo pašsajūtu. Šo konsultāciju laikā pedagogam ieteicams dot padomus vecākiem, kā sagatavot mazuli bērnudārzam, kādus viņa attīstības un gatavības faktus ņemt vērā. Nepieciešams izvērtēt šādus aspektus:

- valodas un elementāru rotaļdarbību attīstību;
- saskarsmes pieredze, iemaņu un vajadzību līmeni;
- elementārās pašapkalpošanās prasmes;
- sadzīves uzvedības iemaņas;
- spēju ievērot dienas režīmu. (*Gailuma, 2002, 109*)

Redzams, ka pirmsskolas izglītības iestādē pedagogam lielu uzmanību būtu nepieciešams pievērst arī individuālajai sadarbības formai. Jo tieši tā var iegūt informāciju par mazuli un to, ko viņš jau spēj un prot, kā arī viņa raksturīgākajām iezīmēm. Tāpat šī sadarbības forma dod iespēju pedagogam izrunāties un saprast arī vecāku izjūtas par bērna vešanu uz pirmsskolas izglītības grupiņu. Individuālajai sadarbības formai ir arī tāda priekšrocība, ka pedagogs ar vecāku runā tikai par viņa mazuli un ar to saistītajiem problēmjautājumiem, izglītošanu, uzvedību, prasmēm, utt.

Kā viena no efektīvākajām sadarbības formām tiek piedāvāta – individuālās konsultācijas, kuras īpaši ir nepieciešamas, kad tiek formēta grupa. Tai jābūt ar iepazīšanās raksturu un jāveido labs kontakts starp vecākiem un pedagogu. Individuālā kontaktēšanās kā likums ir rezultatīva. Individuāla darba priekšrocība izpaužas tajā, ka atrodoties divatā ar pedagogu, vecāks atklātāk izstāsta par savām problēmām, grūtībām un individuālas sarunas saturam jāpaliek tikai starp pedagogu un vecāku. Pedagogs spēj vecākam dot iespēju pastāstīt tieši to informāciju, kas nepieciešama profesionālajā darbā ar bērnu:

- bērna veselības īpatnības;
- bērna intereses, iemaņas;
- attiecības ģimenē;

- bērna uzvedības izpausmes;
- bērna rakstura īpašības;
- motivējošie apstākļi;
- morālās vērtības ģimenē.

Individuālais kontakts ne tikai dod iespēju pedagogam ietekmēt vecāku, bet pirmkārt palīdz vecākam izvēlēties pareizu pieeju bērnam. (*Трифопова, 2017*)

Bez tam ir nepieciešamas arī pārējās sadarbības formas, jo mazulim un arī vecākam ir jāiekļaujas sociālā mikrorgrupā.

Šajā sakarā ir pamats atsaukties uz I.Baltaces sniegto atziņu par sadarbību Daugavpils 12.vidusskolā, kurā viņa norāda, ka „jau par tradīciju ir kļuvuši vairāki sadarbības pasākumi, kuru laikā ir iespēja iepazīt izglītības iestādi, sava bērna prasmes un iemaņas, būt līdzī laimam jeb iekļauties mainīgajā pasaules ritmā. Veiksmīgi tiek organizētas diskusijas un debates par sabiedrībā aktuālām tēmām. Ikmēneša vecāku dienās ir iespēja individuāli pārrunāt sasniegumus un neveiksmes ar klases audzinātāju, mācību priekšmeta skolotājiem, izglītības iestādes vadību un izglītības iestādes atbalsta personālu. Lietderīgi un interesanti ir klases pasākumi, kuros iesaistīti vecāki – piemēram, sākumskolas posmā tiek iepazītas vecāku daudzveidīgās profesijas; pamatskolas posmā aktuāli sporta pasākumi, vidusskolas posmā – diskusijas un debates. Vecāku atsaucību ir guvuši sestdienas pasākumi kopā ar izglītības iestādes psihologu, piemēram, seminārs „Kā mūsu dzīves receptē trūkst, lai dzīve būtu garšīgāka”, kopīgas filmas noskatīšanās, pēc tam notiek diskusija. Neesam atteikušies no vecāku kopsapulču organizēšanas, kad tiek pieaicināts kāds lektors. Lielākā daļa vecāku atzīst, ka izglītojošām lekcijām ir ļoti liela nozīme, jo tik straujam dzīves ritmam ir grūti izsekot.” (*Baltace, 2012*)

Kā redzams no minētā, tad pedagogiem, izmantojot savu radošumu, ir plašas iespējas veidot sadarbību ar bērna vecākiem jebkurā sadarbības formā. Darba autore uzskata, ka arī pirmsskolas izglītības iestādē pedagogam ir iespēja daudzus no šiem sadarbības veidiem izmantot praksē, lai sasniegtu rezultātu. Šeit var izmantot kā individuālās sadarbības formās, tā arī grupālās un frontālās.

Nenoliedzami, ka pie sadarbības formas izvēles ir jāņem vērā vairāki apstākļi, kas ļautu izvēlēties piemērotāko šo sadarbības formu.

I.Baltace savā rakstā norāda, ka tieši izglītības iestādei un pedagogam jāuzņemas iniciatīva sadarbības ar vecākiem veicināšanā. „Jāiedvesmo vecāki ar savu vēlmi sadarboties un jāstrādā ar vecākiem – jāpārlicina vecāki, bet skolai ne tikai jāpieprasa, bet jāsniedz kvalitatīva palīdzība, konsultējot par bērnu mācību un audzināšanas procesu. Sadarbībai vecāki jāpiesaista jau no paša sākuma – tad, kad vecāki pirmoreiz ir atnākuši uz skolu ar savu bērnu.

Nav viegli, jo bieži vien ir jāpārvar stereotipi, kas ir iemantoti no pagātnes, – skola ir skola, lai atskaitītos par bērna sekmēm, bet skola ir nepieciešama bērnam, lai viņam veidojas laba nākotne, kas ir daudz plašāk par mācību sasniegumiem. Protams, tas ir iespējams, kad skola un vecāki ir vienoti šī mērķa sasniegšanai.” (Baltace, 2012)

Izvēloties kādu no augstāk nosauktajām sadarbības formām, pēc darba autores domām būtu ņemami vērā I.Baltaces norādītie apstākļi.

Vispirms būtu jāizprot sadarbības nosacījumi, jo „partnerattiecības veidojas, kad katrs uzņemas atbildību; ieinteresēts; saredz vēlmi un ieinteresētību no citiem; aktīvs gatavs atbalstīt un palīdz otrai pusei; saredz ieguvumus no sadarbības (kas motivē). Partnerattiecības veidojas, kad katram ir laika un spēka resursi.” I.Baltaces ieskatā pastāvīga komunikācija un informācijas apmaiņa veido sadarbības efektīvu realizāciju. (Baltace, 2012)

Tomēr, izvēloties kādu no sadarbības formām, jāņem vērā arī sadarbības attīstību kavējošos apstākļus:

- ekonomiskie – mūsdienās sociāli ekonomiski apstākļi apgrūtina sadarbības realizāciju, jo cilvēki ir spiesti vairāk strādāt, lai nodrošinātu iztiku (aizņemti un noguruši);
- psiholoģiski – sadarbībai gatavi psiholoģiski nobrieduši cilvēki (neegocentriski, ar adekvātu pašvērtējumu, nav aizsargreakcijas), kas apzinās partnerattiecību nepieciešamību; maza sadarbības pieredze (demokrātiskas sabiedrības kultūras attīstība pēdējos 20 gados);
- organizatoriski – skolas mācību procesa organizācija, kur visi ir ļoti noslogoti; skolotāju, grupu audzinātāju noslogotība ar milzīgo uzdevumu skaitu. (Baltace, 2012)

Lai vai kā, tomēr visizplatītākā un svarīgākā ir grupālā sadarbības forma – vecāku sapulces. Tiek norādīts, ka vecāku sapulces ir svarīgākā sadarbības forma skolotājam ar bērna vecākiem un līdzeklis, lai paaugstinātu izglītošanas un audzināšanas procesa efektivitāti. (Делида, 2013)

Vecāku sapulcei kā sadarbība formai ir jāpilda tādas funkcijas kā:

- jāpaaugstina pedagoģiskais zināšanu līmenis vecākiem;
- ievirzīt vecāku spēju vadīt bērna apmācību mājas apstākļos;
- palīdzēt vecākiem izvēlēties līdzekļus un paņēmienus bērnu audzināšanā;
- nostiprināt bērnu un vecāku uzticēšanos pedagogam un vecāku autoritāti bērnu acīs;
- paplašināt ģimenes locekļu dalību audzināšanas darbā un skolas pasākumos. (Делида, 2013)

Kā redzams, tad pedagogam vecāku sapulcēs ir jāspēj un jāprot pasniegt ne tikai aktuālo informāciju par skolas pasākumiem, kādām organizatoriskām izmaiņām, bet jāsniedz vecākiem

arī padomi bērnu audzināšanas jautājumos. Jāteic, ka arī praksē tieši vecāku sapulces ir pati izplatītākā sadarbības forma pedagogam ar vecākiem.

Tāpat ir atrodama informācija, ka liela loma pedagoga un vecāku sadarbības veicināšanā ir kopīgu grupu un izglītības iestāžu pasākumu rīkošana. Šīs arī ir viens no tiem pasākumiem, kurš praksē tiek organizēts pirmsskolas izglītības iestādē, jo tas palīdz iesaistīt vecāku līdzdarboties un atbalstīt savu mazuli.

Vecāku un bērnu pasākumi tiek norādīti kā aktīvās sadarbības metode. Šie pasākumi ir nepieciešami regulāri, it īpaši, kad bērns uzsāk apmeklēt jaunu kolektīvu, jo parādās jauna iespēja kontaktēties ar apkārtējiem. Šos pasākumus iesaka veidot rotaļu formā ar apmācību elementiem, kur visi dalībnieki kā vecāki, tā bērni tiek iesaistīti. Kā ne mazāk svarīgs apstāklis šai sadarbības formai ir iespēja redzēt citus grupas bērnus, lai saprastu sava bērna vietu starp tiem, kā arī spētu saskatīt sava bērna resursus un grūtības. (*Трифонова, 2017*)

Šajā nodaļā darba autore aplūko tās teorētiskās pieejas sadarbības modeļa izvēlē, kuras visbiežāk tiek pielietotas praksē. Lai gan, apskatot dažādu informāciju tika atklāts, ka bez jau tradicionālajām sadarbības formām, pedagogi pielieto arī visai radošas formas, izejot no apstākļiem, kas dod rezultātu.

Darba autore uzskata par pamatotu atsaukties uz Krievijas sociālajā portālā izglītības darbiniekiem (nsportal.ru), kurā prezentāciju veidā ir izdalītas teorētiskās sadarbības metodes un formas to sasniegšanai.

Kā norādīts šajā prezentācijā, tad tiek iedalītas sekojošas sadarbības metodes, to mērķis un sadarbības formās, ar kurām to realizēt.

1. Informācijas – analītiskā metode. Ar tās palīdzību tiek atklātas intereses, vajadzības, vecāku vēlmes un viņu pedagoģiskais zināšanu līmenis. Palīdz organizēt komunikāciju ar vecākiem un tās galvenais uzdevums ir informācijas par bērna ģimeni apstrāde un izmantošana. Ar šīs metodes palīdzību tiek iegūta tāda informācija kā vecāku vispārējais kultūras līmenis, pedagoģisko zināšanu apjoms, attieksme pret bērnu ģimenē, vecāku psiholoģiski-pedagoģiskās informācijas prasības, intereses, vajadzības. Izanalizējot šo informāciju, iespējams īstenot individuāli orientētu pieeju bērnam izglītības iestādes apstākļos un pareizu komunikāciju ar vecākiem. Šeit var izmantot tādas sadarbības formas kā socioloģiska aptauja, anketēšana, testēšana.
2. Uzskatāmas informācijas metode (iepazīstināšana). Ar šo metodi vecāki tiek iepazīstināti ar izglītības iestādes darbu, ar bērnu audzināšanas īpatnībām. Tiek formētas vecāku zināšanas par audzināšanu un bērna attīstību. Vecāki tiek iepazīstināti ar apstākļiem, uzdevumiem, saturu un metodēm bērna audzināšanā, mazina vecāku virspusējo stereotipu par skolas lomu, sniedz praktisku palīdzību ģimenei. Formas –

atklātas izglītojošās nodarbības ar bērniem, bērnu radošo darbu izstāde un stendi, bērnu radošo darbiņu mapītes.

3. Atpūtas (izklaidējoša) metode. Izmanto, lai veidotu emocionālu kontaktu starp pedagogu, vecākiem un bērniem. Nodrošina siltas un neformālas attiecības starp pedagogu un vecāku, kā arī lielāku uzticēšanos starp vecākiem un bērniem. Šajā metodē tiek izmantotas tādas sadarbības formās kā kopīgu svētku svinēšana, pasākumu organizēšana, ekskursijas, pulciņi, kopīgas nodarbības.
4. Izziņas (mācīšanās) metode. Vecāku iepazīstināšana ar attīstības un psiholoģiskajām bērnu īpatnībām. Veido vecākiem praktiskas iemaņas bērnu audzināšanā. Šo metodi var sasniegt ar tādām formām kā praktiskie semināri, apmācības, sapulču un konsultāciju novadīšana netradicionālā veidā, pedagoģiskie brīfingi, dažādas pedagoģiskas izspēles.
(Трифорова, 2017)

Kā redzams, tad pedagoģijā ir liels klāsts iespējamo sadarbības formu, kas dod iespēju pedagogam veidot veiksmīgu sadarbību ar bērna vecākiem. Kā tika minēts, tad pedagogs ir tas, kurš izvēlas kādu sadarbības formu, lai sasniegtu vajadzīgo rezultātu, kas dotajā gadījumā ir veiksmīga bērna adaptācija.

5. PRAKTISKAIS PĒTĪJUMS PAR VECĀKU UN PEDAGOGU SADARBĪBU 1,5 – 3 GADUS VECU BĒRNU ADAPTĀCIJAS VEICINĀŠANĀ

Darba autore, izpētot teorijā piedāvātos pedagoga un vecāku sadarbības modeļus bērna adaptācijas veicināšanai, lai sasniegtu dāva mērķi, veica vecāku anketēšanu, lai izstrādātu praktisko pētījumu un konstatētu šīs sadarbības ietekmi uz 1,5 līdz 3 gadu vecu bērnu adaptāciju pirmsskolas izglītības iestādē.

5.1. Pētījuma gaita

Pētījuma veikšanai darba autore izvēlējās izmantot vecāku anketēšanu (1.pielikums), kur vecākiem bija jāatbild uz vienādiem jautājumiem, kuros tika piedāvātas dažādas atbildes. Anketēšana tika veikta Jelgavas pirmsskolas izglītības iestādē „Kāpēcītis”. Jāteic, ka aptaujas laikā darba autore saskārās ar tādu problēmu, ka vecāki nelabprāt vēlējās aizpildīt anketas. Līdz ar ko, rezultātu iegūšanai tika anketēti dažādu grupiņu audzēkņu vecāki, protams, pēc iespējas izvēloties tos, kuru bērni pirmsskolas izglītības iestādes gaitas uzsākuši vecuma periodā no 1,5 līdz 3 gadu vecumam un apmeklē jaunākās pirmsskolas izglītības grupiņas. Pētījuma gaitā netika anketēti 5-6 gadnieku grupiņu bērnu vecāki.

Lai gan sākotnēji darba ietvaros bija plānots veikt anketēšanu jaunāko grupu vecākiem, tomēr, uzsākot šo anketēšanas procesu, darba autore nonāca pie secinājuma, ka lietderīgi būtu zināt arī citu vecāku pieredzi sadarbībā ar pedagogu. Attiecīgi šāda pieeja autorei ieskatā sniedz labāku priekšstatu par sadarbības modeļu praktisko pielietojumu, kas attiecīgi veicina bērnu adaptācijas procesu.

Neskatoties uz dažāda rakstura apgrūtinājumiem, darba autorei tomēr izdevās noanketēt 50 vecākus. Kopumā tika anketēti 55 vecāki, no kuriem 5 anketas tika sabojātas un netika ņemtas vērā pētījuma gaitā, taču 50 vecāku anketas bija derīgas.

5.2. Pētniecisko metožu raksturojums

Pētījuma veikšanai tika izmantotas empīriskās pētnieciskās metodes veidi – dokumentu analīze un aptaujas metode anketēšana.

Dokumentu analīze tika veikta, izmantojot dažādu autoru publikācijas, sarakstītās grāmatas, kā arī metodiskos līdzekļus un pedagogu intervijas par vecāku un pedagogu sadarbību, un bērnu adaptācijas veicināšanu.

Savukārt pētījuma daļas veikšanai tika izmantota aptaujas metode. Kā tiek norādīts, tad aptaujās iegūtā informācija saglabājas ilgi un to var izmantot atkārtoti. Šīs metodes priekšrocība ir tā, ka nepieciešamo informāciju var iegūt salīdzinoši ātri un rezultātu apstrādi var veikt uzreiz, vai arī pēc ilgāka laika posma. Darba izstrādes gaitā autore izvēlējās veikt aptaujas metodi ar anketēšanu, anketā iekļaujot tos jautājumus, kas darba autores ieskātā vislabāk atspoguļotu pētāmās tēmas rezultātus. Pie tam, anketa bija anonīma un tās aizpildīšana neprasa daudz laika no respondentiem.

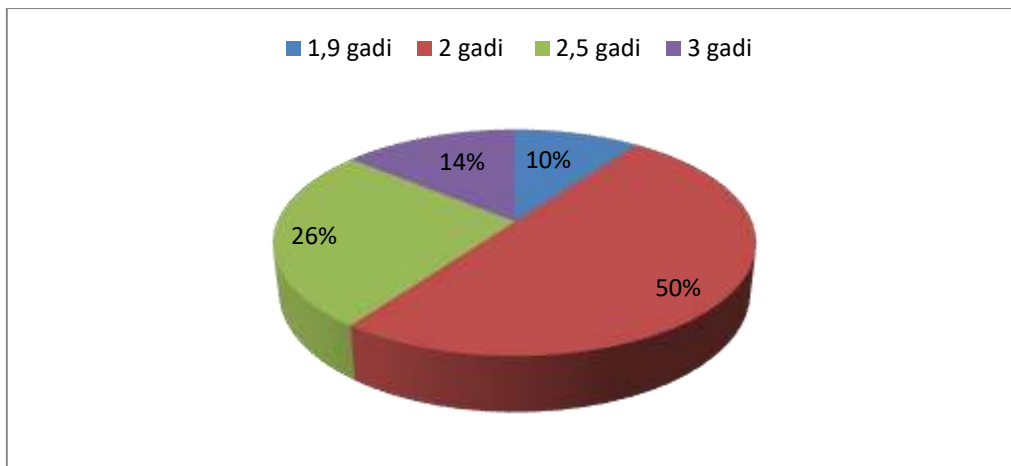
Anketa sākās ar sasveicināšanos un iepazīstināšanu par anketēšanas mērķi, ka tas nepieciešams pētījuma veikšanai diplomdarba ietvaros par to kā ietekmē 1,5 – 3 gadu veca bērna adaptācijas veicināšanu pirmsskolas izglītības iestādē vecāku un pedagogu sadarbība. Jautājumi anketai tika izvēlēti dažādās formās. Bija gan atklāti, lai respondents varētu ierakstīt savu atbildi variantu, gan pusatklāti, dodot atsevišķu variantu atbildes un, atstājot vietu respondenta individuālajam atbildi variantam. Kā arī tika ietverti slēgtie jautājumi, uz kuriem varēja atbildēt izvēloties vienu vai vairākas atbildes no piedāvātajiem variantiem.

Anketas nobeigumā izteikta rakstiska pateicība par sniegtajām atbildēm un izrādīto atsaucību.

5.3. Pētījumā iesaistīto Jelgavas pirmsskolas izglītības iestādes „Kāpēcītis” jaunāko grupas bērnu vecāku anketēšanas rezultāti

Pirmais jautājums tika iekļauts ar mērķi noskaidrot, kādā vecumā bērni uzsāka apmeklēt pirmsskolas izglītības iestādi. Atbilstoši sniegtajām atbildēm no 50 bērniem pirmsskolas izglītības iestādi sāka apmeklēt – 5 bērni 1,9 gadu vecumā, 25 bērni 2 gadu vecumā, 13 bērni 2,5 gadu vecumā un 7 bērni 3 gadu vecumā. Līdz ar ko procentuāli redzams, ka Jelgavas pirmsskolas izglītības iestādi „Kāpēcītis” (5.3.1. att.) 50% jeb puse no bērniem uzsākuši bērnu dārzu apmeklēt 2 gadu vecumā. Attiecīgi 10% jeb 5 bērni to sākuši apmeklēt 1,9 gadu vecumā, 26% jeb 13 bērni – 2,5 gadu vecumā un 14% jeb 7 bērni pirmsskolas izglītības iestādi uzsākuši apmeklēt 3 gadu vecumā.

Līdz ar ko, redzams, ka no aptaujātajiem vecākiem lielākā daļa savus mazulus uz pirmsskolas izglītības iestādi sākuši vest pirms 3 gadu vecuma sasniegšanā, t.i, jau tā sauktajā „silītes” grupā.

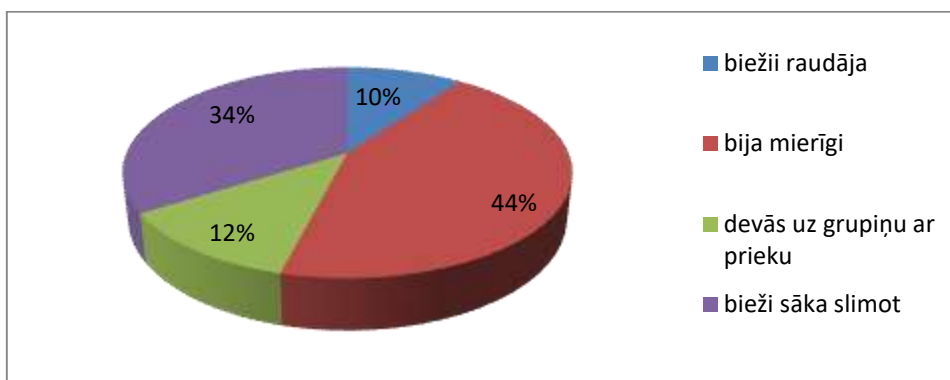

5.3.1.att. Bērnu daudzums procentuāli pa vecuma grupām, kādā uzsākts apmeklēt Jelgavas pirmsskolas izglītības iestādi „Kāpēcītis”

Nākamā jautājuma mērķis bija noskaidrot apstākļus, kas kalpojuši par iemeslu mazu bērnu vešanai uz pirmsskolas izglītības iestādi. Tika piedāvāti vairāki varianti, tai skaitā arī iespēja pašam sniegt savas atbildes. Pārsteidzoši, ka lielākais vairums, t.i., 45 respondenti no 50, kā savu atbildi norādīja zināšanu apguvi. Tikai divi respondenti savu bērnu uz izglītības iestādi sākuši vest ar mērķi, lai bērns tiktu pieskatīts un 3 respondenti savā atbildē atzīmējuši pašapkalpošanās iemaņu apgūšanu. Savu brīvu atbildi ar citu iemeslu neviens no respondentiem nesniedza.

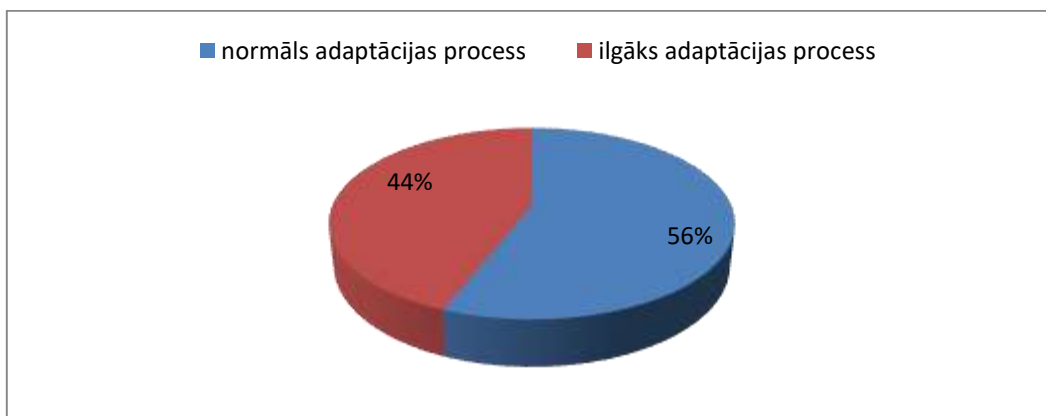
Iegūtie rezultāti dod pamatu secinājumam, ka tomēr lielākais vairums vecāku savus bērnus uz pirmsskolas izglītības iestādi ved, lai paši varētu iegūt zināšanas un attīstītos. Kas būtībā norāda un ļauj izvirzīt pieņēmumu par to, ka jaunie vecāki, visticamāk pat neapzināti, cenšas arī bērnu ievest vidē, kur viņš apgūtu zināšanās.

Uzdodot trešo jautājumu, darba autore vēlējās uzzināt, kādas bija bērnu reakcijas, uzsākot apmeklēt pirmsskolas izglītības iestādi. Atbildēs tika norādīts, ka 5 bērni bieži raudāja, 22 bērni uzvedās mierīgi, 6 bērni uz grupiņu devās ar prieku un 17 bērni bieži sāka slimot.

5.3.2.att. Bērnu reakcijas, uzsākot apmeklēt pirmsskolas izglītības iestādi

Kā redzams no aptaujas rezultātiem (5.3.2.att), tad vairums bērnu, t.i. 22 bērni jeb 44%, uzsākot pirmsskolas izglītības gaitas, bija mierīgi, kas norāda, ka šiem bērniem adaptācijas process noritēja veiksmīgi. Attiecīgi 6 bērni jeb 12% uz grupiņu devušies ar prieku, kas norāda uz šo bērnu spēju ātri adaptēties jaunā vidē un pie jauniem apstākļiem. Savukārt 10% jeb 5 bērni bieži raudājuši un, 34% jeb 17 bērni sāka bieži slimot, kas norāda, ka šiem bērniem adaptācijas process bijis grūtāks un ilgāks.

5.3.3.att. Adaptācijas process

Kā redzams shematiski (5.3.3.att.), tad no respondentu aptaujas rezultātiem izriet, ka 56% bērnu adaptācijas process noritēja veiksmīgi un viņi ātri spējuši pielāgoties jaunajai sociālajai videi, bet 44% bērnu šis adaptācijas process bijis ilgāks, kas izpaudies kā raudāšanās, tā arī biežā slimošanā. Līdz ar ko var teikt, ka aptuveni puse bērnu spēj ātri adaptēties, bet aptuveni pusei ir grūtāk adaptēties jauniem apstākļiem. Kā tika aplūkots darbā iepriekš, tad šeit var kalpot dažādi apstākļi gan kā bērna vecums, personiskās īpašības, vecāku izjūtas, u.c.

Par cik viens no galvenajiem faktoriem ir tieši vecāku rīcība un attieksme, kas ietekmē bērna adaptācijas procesu, tad darba autore ar ceturto jautājuma palīdzību vēlējās uzzināt, kādā veidā vecāki veicinājuši bērna adaptāciju. Jāteic, ka jautājumā tika doti divi atbilžu varianti un viens izvēles variants, kur vecāks varēja ierakstīt savu atbildi. Anketēšanas rezultātā visi 50 vecāki izvēlējās starp diviem piedāvātajiem atbilžu variantiem. No 50 respondentiem 12 respondenti norādīja, ka sava bērna iedrošināšanai veduši viņu pirms tam uz pirmsskolas izglītības iestādes spēļu laukumu, stāstot, ka viņš šeit drīz nāks bieži. Savukārt 38 respondenti norādījuši, ka pirms tam iepazinušies ar audzinātājam un pirmsskolas izglītības vadību.

Lai gan atbilžu varianti nebija izsmeļoši, tomēr tas parāda, ka visi respondenti ir veicinājuši bērna adaptācijas procesu pirms tam bērnu, iepazīstinot gan ar spēļu laukumu, gan arī bērnu, iepazīstinot ar grupiņas audzinātājam un pirmsskolas izglītības iestādes vadību. Līdz ar ko var secināt, ka vecāki ir ieinteresēti sava bērna adaptācijas procesa veicināšanā. Vecākiem

ir svarīgi zināt, kur bērns pavadīs laiku, kamēr viņi paši atradīsies darbā vai mācību iestādēs. Ņemot vērā lielo respondentu skaitu, kas priekšroku deva audzinātāju un pirmsskolas iestādes vadības iepazīšanai, tad vecākiem ir svarīgi zināt, ka viņu bērns būs drošībā un aprūpēts viņu prombūtnes laikā.

Kā tika aplūkots darbā, tad interneta vietnēs ir pieejama informācija vecākiem, kas būtu darāms, lai viņu bērnu sagatavotu pirmsskolas izglītības iestādes apmeklējumam un atvieglotu adaptācijas procesu. Kā viens no svarīgākajiem adaptācijas veidiem ir tieši fizioloģiskais adaptācijas veids, kurā bērnam jāpierod pie noteikta dienas un ēšanas režīma. Aptaujājot vecākus, tika konstatēts, ka pirms pirmsskolas izglītības iestādes apmeklēšanas 6 bērniem vecāki pielāgoja kā gulēšanas tā arī ēšanas režīmu pirmsskolas izglītības iestādes režīmam. Tas norāda, ka ir daļa vecāku, kas ir informēti par bērna attīstības īpatnībām un viņiem ir svarīgi, lai viņu bērns justos drošs un jaunā sociālā vide krasī neatšķirtos no vides mājās. Attiecīgi 11 respondenti snieguši atbildi, ka pielāgojuši tikai bērna gulēšanas režīmu, 3 – tikai ēšanas režīmu. Savukārt 30 bērniem gulēšanas un ēšanas režīms netika pielāgots pirmsskolas izglītības iestādes režīmam.

5.3.4.att. Gulēšanas un ēšanas režīma pielāgošana pirmsskolas izglītības režīmam

Kā redzams shēmā (5.3.4.att.), tad lielākais vairākums vecāki bērnu dienas un ēšanas režīmu nepielāgoja pirmsskolas izglītības iestādes režīmam. Tādējādi ir pamats apgalvot, ka tieši šīs daļas bērniem adaptācijas process bija grūtāks, jo bija jāpielāgojas jaunās gulēšanas un ēšanas režīmam. Attiecīgi, salīdzinot bērnu reakcijas (5.3.2.att.), kur 28 bērni no 50, uzsākot pirmsskolas izglītības gaitas, lielākoties bija mierīgi vai devās ar prieku, ar gulēšanas un ēšanas režīma pielāgošanu (5.3.4.att.), jāsecina, ka daļai bērnu, kuriem nebija pielāgoti šie režīmi, adaptācijas periods noritēja neefektīvi. Tāpat nevar izslēgt iespējamību, ka kāds no bērniem,

kuram kāds no šiem režīmiem ticis pielāgots, jaunā vidē adaptējies ilgāk, piemēram, savu personīgo īpatnību dēļ.

Izvērtējot anketas, tika konstatēts, ka tie 6 bērni, kuriem tika pielāgots gulēšanas un ēšanas režīms pirmsskolas izglītības režīmam, ir tie paši 6 bērni, kuri uz pirmsskolas izglītības iestādi devās ar prieku. Kas apstiprina faktu, ka šādiem bērniem adaptācijas process noritējis viegli, jo bērnam bija pazīstams šis režīms. Kā tika aplūkots darbā, tad šī rutīna bērnam rada drošības un stabilitātes sajūtu.

Laikā, kad bērns jau ir uzsācis apmeklēt pirmsskolas izglītības iestādi, ir svarīgi, lai vecāki būtu informēti par pasākumiem, kas jāveic, lai bērnu iedrošinātu palikt grupiņā. Kā viens no svarīgākajiem faktoriem šajā gadījumā jau ir pedagoga loma, kurš kā profesionālis var vecākam ieteikt kā rīkoties un ko labāk darīt. Veicot vecāku anketēšanu, tika atklāts, ka 30 gadījumos vecāki snieguši atbildi, ka pedagogs regulāri norādījis, ka nepieciešama ik rīta atvairšanās un samīļošana. No visiem respondentiem 3 atbildējuši, ka viņiem tika izsniegti informatīvi bukleti par to kā palīdzēt bērnam uzsākt gaitas pirmsskolas izglītības iestādē. Attiecīgi 13 vecāki norādījuši, ka vecāku sapulcēs tika runāts par nepieciešamajiem pasākumiem. Savukārt 4 respondenti norādījuši, ka nekādu informāciju nav saņēmuši no pedagoga.

Izvērtējot sniegtās atbildes redzams, ka lielākajai daļai vecāku pedagogs regulāri sniedzis informāciju par bērna iedrošināšanu. Tas norāda, ka pirmsskolas izglītības iestādēs pedagogs regulāri izmanto individuālo sadarbības metodi, lai spētu veicināt bērna adaptāciju un arī personības attīstību.

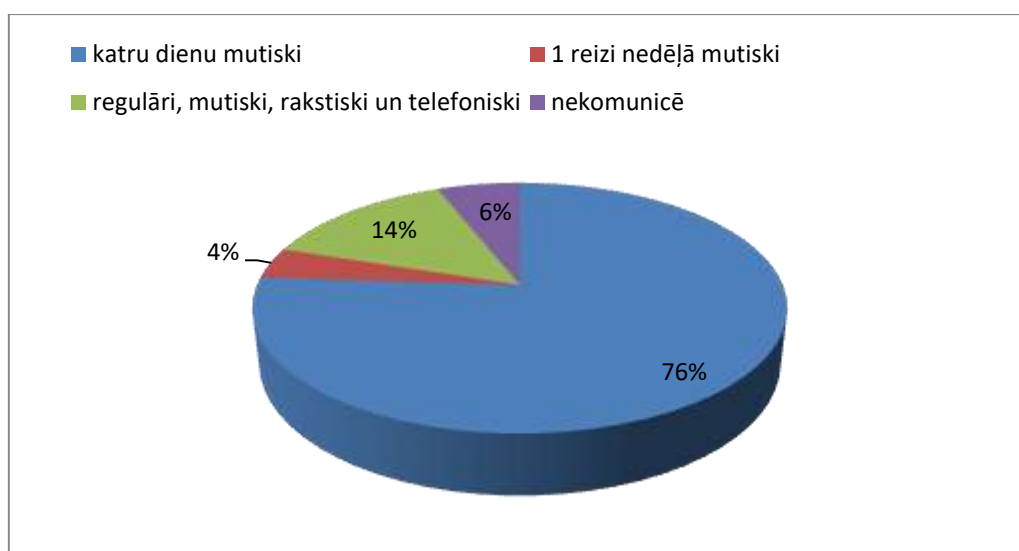
Par cik aptaujātie vecāki bija no dažādām pirmsskolas izglītības grupiņām, tad var secināt, ka ir pedagogi, kuri vecāku informēšanā izmanto bukletus. Tādā veidā, izrādot rūpes par bērna labsajūtu, veicina sadarbību ar bērnu vecākiem.

Kā redzams no atbildēm, tad 13 respondenti informāciju par nepieciešamajiem pasākumiem bērna iedrošināšanā saņēmuši vecāku sapulces laikā. No kā izriet, ka vecāku sapulces kā sadarbības modelis ir ne tikai formāls un tajās ne tikai tiek runāts par organizatoriskiem pasākumiem. Šīs atbildes norāda, ka pedagogi sapulcēs ar vecākiem izrunā jautājumus par bērnu vecuma attīstības īpatnībām un veicamajiem pasākumiem, kas veicina bērna adaptāciju. Līdz ar ko var droši apgalvot, ka pedagogi izmanto teorijās piedāvātos sadarbības modeļus, lai veicinātu sadarbību ar vecākiem.

Kā redzams no respondentu atbildēm, tad 4 vecāki norādījuši, ka nekādu informāciju par bērna iedrošināšanu palikt pirmsskolas izglītības grupiņā no pedagoga nav saņēmuši. Pētījuma ietvaros par šīm atbildēm var izvirzīt tikai pieņēmumus. Kā vienu no pieņēmumiem var norādīt, ka tie ir vecāki, kuru bērni viegli adaptējušies pirmsskolas izglītības iestādē un tādā

gadījumā pedagogam nav bijusi vajadzība šo informāciju sniegt. Kā otru pieņēmumu var izvirzīt to, ka ir tādi bērnu vecāki, kuri neapmeklē vecāku sapulces, reti izņem paši bērnu no pirmsskolas izglītības iestādes un līdz ar to sadarbība ar pedagogu viņiem ir ļoti minimāla. Tādos gadījumos reti kurš pedagogs ir pietiekami uzņēmīgs, lai veidotu sadarbību ar šādu vecāku, kurš neizrāda nekādu iniciatīvu.

Lai veidotos sadarbība starp pedagogu un vecāku, ir nepieciešama komunikācija. Līdz ar ko, pētījumā darba autore anketās iekļāva jautājumu par komunikācijas biežumu, uz ko tika saņemtas sekojošas atbildes. Regulāru un ikdienas komunikāciju, kuru laikā tiek izrunāti aktuālie jautājumi, norādīja 38 respondenti. Divi respondenti norādīja, ka komunikācija ar pedagogu viņiem notiek aptuveni vienu reizi nedēļā. Regulāru mutisku, rakstisku un telefonisku komunikāciju savās atbildēs norādīja 7 vecāki. Savukārt 3 vecāki norādīja, ka ar pedagogu nekomunicē.

5.3.5.att. Vecāku un pedagogu komunikācijas biežums

Kā redzams no shēmas, tad 76% gadījumu ik dienas pedagogs komunicē mutiski ar bērnu vecākiem un izrunā aktuālos jautājumus. Attiecīgi 4% vecāku ar pedagogu vienu reizi nedēļā izrunā aktuālās tēmas. Kā jau darbā tika minēts, tad pirmsskolas izglītības iestādē tieši individuālā komunikācijas metode ir visbiežākā, jo tā ir vispieejamākā. Atšķirībā no skolas pirmsskolas izglītības iestādē vecāki ir spiesti katru dienu savas atvases atvest uz pirmsskolas izglītības iestādes grupiņu un bērnu paņemt šo šīs grupiņas. Līdz ar ko, šādas kārtības rezultātā pedagogam ar vecāku veidojas sadarbība, kas nenoliedzami pozitīvi ietekmē bērna attīstību. Pie tam šādās regulārās ikdienas tikšanās reizēs, pedagogam ir iespēja sniegt informāciju, kas nepieciešama konkrētam vecākam un konkrētam bērnam.

Tāpat no aptaujas rezultātiem izriet, ka 7 gadījumos komunikācija notiek kā mutiski, tā rakstiski, tā arī telefoniski, kas norāda uz ciešu sadarbības veidošanu starp vecāku un pedagogu.

No visiem respondentiem 3 vecāki norādīja, ka ar pedagogu nekomunicē. Arī šajā gadījumā var būt dažādi iemesli, kuru dēļ šī komunikācija nenotiek.

Izvērtējot iegūtos rezultātus, var apgalvot, ka pirmsskolas izglītības iestādē komunikācija starp vecāku un pedagogu notiek regulāra un intensīva, ko ietekmē tieši kārtība bērna atvešanai un aizvešanai no pirmsskolas izglītības iestādes grupiņas. Tāpat var izdarīt secinājumu, ka visvairāk pedagogi izmanto tieši individuālo sadarbības modeli, jo šajā gadījumā tas ir visērtākais un varētu par teikt visefektīvākais sadarbības veids.

Neskatoties uz to, ka pirmsskolas izglītības iestādē pedagogs ļoti aktīvi izmanto individuālo sadarbības modeli, ir nepieciešamas arī citas sadarbības formās. Kā atklāja aptaujas rezultāti, tad 15 respondenti norādīja, ka sadarbība ar pedagogu notiek, izmantojot vecāku sapulces. Tāpat 31 respondents norādīja, ka vecāki tiek aicināti un iesaistīti bērniem rīkotajos pasākumos. Savukārt 4 vecāki atbildēja, ka audzinātāja izsniedz rakstiskus bukletus ar informāciju par mazu bērnu psiholoģiskajām un fizioloģiskajām īpatnībām.

Kā redzams no anketēšanas rezultātiem, tad pedagogi sadarbību veido ar visiem respondentiem. Lielākais vairums iesaistās tieši pasākumos, kas tiek rīkoti pirmsskolas izglītības iestādē. Tad seko vecāku sapulces, kuras arī regulāri tiek rīkotas visas pirmsskolas izglītības grupiņās. Šie aptaujas rezultāti dod pamatu secinājumam, ka pedagogi izmanto dažādus sadarbības modeļus, kas palīdz kā vecākam, tā arī bērnam.

Lai spētu labāk saprast, kāda informācija un cik daudz, ir nepieciešama vecākiem, anketā tika ietverts jautājums par to, no kurienes vecāki iegūst zināšanas par bērnu audzināšanu. Rezultāti parādīja, ka 7 vecāki informāciju par bērna audzināšanu iegūst, klausoties radio vai skatoties televīziju. 25 vecāki atzīmēja, ka lasa pedagoģisko literatūru – žurnālus un grāmatas. Ir vecāki, kuri apmeklējuši lekcijas, kas domātas vecākiem un šo atbildi atzīmējuši 8 respondenti. Savukārt 10 vecāki izmanto pieredzi bērnu audzināšanā.

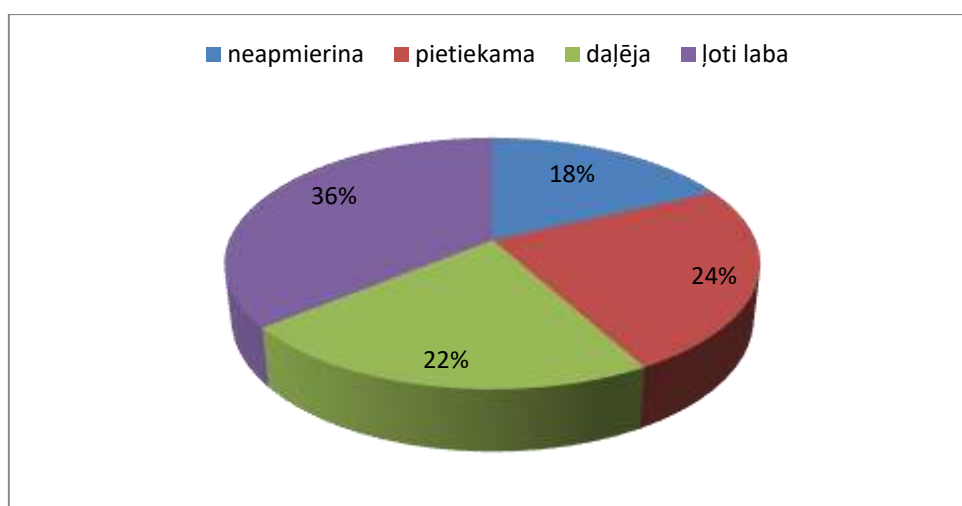
Anketēšanas rezultāti parāda, ka vecāki informāciju par bērnu audzināšanu iegūst no dažādiem avotiem. No kā secināms, ka vecākiem ir zināma zināšanu bāze par bērna attīstības īpatnībām, par viņa atbildes reakcijām uz kādiem notikumiem, vides maiņu un citiem aspektiem.

Par cik teorijā kā vienu no sadarbības modeļiem norāda konsultāciju veikšanu vecākiem, lai padziļinātu zināšanas un prasmes, tad darba autore vēlējās zināt vecāku domas šajā jautājumā. Anketēšanas rezultāti parādīja, ka no 50 respondentiem tikai 13 vecāki norādīja, ka pirmsskolas izglītības iestādei būtu jāsniedz konsultācijas. Savukārt lielākais vairums, kas ir 37 vecāki, atbildēja, ka šādas konsultācijas nav vajadzīgas. Šeit iespējams izvirzīt dažādus

pieņēmumus, kāpēc lielākais vairums uzskata, ka šādas konsultācijas nav nepieciešamas. Viena no versijām varētu būt tāda, ka pirmsskolas izglītības iestādē vecāki ar pedagogu izrunājas regulāri ikdienā un pēc šādām konsultācijām tīri praktiski vairs nav nepieciešamība. Tāpat var minēt, ka, kā parādīja iepriekšējā jautājuma aptaujas rezultāts, tad vecāki informāciju smeļas no dažādiem avotiem, kas viņiem ir ērtāk pieejami.

Kā redzams no aptaujas rezultātiem, tad pedagogi šo sadarbību veicina dažādos veidos, pārsvarā gan, izvēloties tipiskākos un praktiskākos sadarbības modeļus. Nenoliedzami rezultāti parādīja, ka sadarbība starp vecākiem un pedagogu notiek. Lai izvērtētu šīs sadarbības efektivitāti, respondentiem vajadzēja novērtēt šo sadarbības līmeni.

Rezultāti parādīja, ka 9 vecākiem sadarbība ar pirmsskolas izglītības iestādi neapmierina. 12 respondenti norādīja, ka sadarbība ir pietiekama, 11 – ka daļēja. un 18 vecāki norādīja, ka sadarbība ar pirmsskolas izglītības iestādi ir ļoti laba.

5.3.6.att. Sadarbība ar pirmsskolas izglītības iestādi

No aptaujātajiem respondentiem (5.3.6.att.) 36% vecāki sadarbību ar pirmsskolas izglītības iestādi novērtēja kā ļoti labu, kas norāda, ka šī sadarbība notiek veiksmīgi, kas secīgi ietekmē arī bērna spēju adaptēties pirmsskolas izglītības iestādē un attīstīties. Attiecīgi 24% vecāku šo sadarbību novērtēja kā pietiekamu, kas nenoliedzami norāda, ka sadarbība ir izveidojusies pietiekama. Labāku sadarbību ar pirmsskolas izglītības iestādi, atbilstoši aptaujas rezultātiem, vēlas 22% vecāku. Savukārt 18% vecāku šī sadarbība neapmierina.

Kā jau tik aplūkots darbā, tad, veidojot sadarbību, pedagogam ir jāņem vērā daudz dažādi apstākļi – ģimenes sociālais stāvoklis, vecāku izglītības un zināšanu līmenis, bērnu un vecāku attiecības ģimenē, bērna raksturīgākās īpašības, u.c. Pie tam, uzsākot veidot sadarbību, pedagogam ir jābūt empātiskam, saprotošam un jārada vecākos drošības un uzticēšanās sajūta.

Jāteic, ka pedagogam tas ir liels izaicinājums, jo katrs vecāks ir savādās un pieeja vecākam un ģimenei kopumā būs atšķirīga. Ir vecāki, kas spēj ieklausīties pedagoga teiktajā un ir vecāki, kas nevēlas ieklausīties un savu skatījumu uzskata par pareizāko. Tāpat ir pasīvie vecāki, kuri uz sadarbību faktiski neiziet vai iziet ļoti kūtri un ar šiem vecākiem ir ļoti grūti izveidot sadarbību.

5.4.Sadarbība ar jaunākās grupas bērnu vecākiem kā adaptācijas perioda sekmētāja

Neskatoties uz to, ka anektēšana tika veikta ar dažādu grupiņu vecākiem, tomēr iegūtie rezultāti parāda kopējās tendences. Kā jau tika minēts iepriekš, tad darba autore saskārās ar jaunākās grupiņas vecāku neatsaucību aptaujas laikā. Līdz ar ko šī pētījuma daļa balstīties uz kopējām tendencēm pirmsskolas izglītības iestādē vispār.

Līdzīgi kā tas parādījās rezultātos, arī starp jaunākās grupiņas vecākiem bija tādi, kas ļoti saasināti uztvēra bērna gaitas pirmsskolas izglītības iestādē un bija arī tādi, kas bērnu uz grupiņu veda mierīgi. Nenoliedzami 1,5 – 3 gadu vecu bērnu pirmsskolas izglītības apmeklēšanas gaitu uzsākšana ir liels pārdzīvojums kā bērnam, tā arī vecākiem.

Tieši ar šī vecuma bērnu vecākiem pedagogs sākotnējo sadarbību veido ar individuālo sadarbības modeli. Tas dod iespēju iepazīt ģimeni kopumā un dod iespēju vecākam iepazīt pedagogu. Šī ir tā saikne, kas veido savstarpējo uzticēšanos un dod drošības sajūtu.

Darba autore novērojusi, ka labāk adaptējas tie bērni, kuri pirms tam ir gājuši privātajā bērnu pieskatīšanas centriņā, kaut pāris stundas dienā, vai dzīvojas ar auklīti. Viņiem ir vieglāk atvadīties no vecākiem. Savukārt visgrūtāk ir bērniem, kuri visu laiku ir bijuši kopā ar mammu, un tad pēkšņi mammas nav blakus, viņi to nespēj saprast, un sākas histērija, gan vecākiem, gan arī bērnam.

Pārsvarā pedagoga ieteikumos ieklausās vecāki, kuriem tas nav pirmais bērniņš. Visgrūtāk pedagogu padomā ieklausās vecāki, kuriem tas ir pirmais bērniņš. Tad nu pedagogam ir jābūt pacietīgam un jāmēģina vairākkārtīgi atkārtot sniegto informāciju vecākiem.

Vēl kāda praktiska problēma, ko darba autore ir novērojusi, ir tad, ja pedagogs ir gados jauna meitene, kurai pašai nav bērnu, tad sadarbība ar vecāku par bērna adaptāciju ir diezgan sarežģīta. Šādi pedagogi ir jauni un nepieredzējuši un paši bieži apjūk kā pareizi rīkoties. Viena lieta ir teorētiskās zināšanas, bet cita to pielietošana un realizēšana praksē.

Neskatoties uz dažādiem ietekmējošiem faktoriem, tika konstatēts, ka tiem vecākiem, ar kuriem sadarbība veidojās veiksmīga, bērni adaptējās vieglāk un ātrāk. Savukārt tie bērni, kuru vecāki nevēlējās ieklausīties pedagoga ieteikumos, bet visu uzmanību vērta tikai uz bērna emocijām, adaptējās grūtāk. Tā ir tā vecāku kategorija, kurus sadarbība ar pirmsskolas izglītības

iestādi nepamierina un viņi uzskata, ka pedagogi nav profesionāli un sistēma kopumā, viņu izpratnē, nedarbojas.

Savukārt tie bērni, kuru vecāki ieklausījās pedagoga ieteikumus, aktīvi iesaistījās dažādos rīkotajos pasākumos, apmeklēja vecāku sapulces, adaptējās veiksmīgāk un ātrāk. Ja arī ar sākumā bērnam bija grūtības ar adaptācijas procesu, tad kopīgas vecāku un pedagogu sadarbības rezultātā, bērns spēja adaptēties jauniem apstākļiem.

NOBEIGUMS

Darbā tika izvirzīts mērķis izpētīt teorijā piedāvātos pedagoga un vecāku sadarbības modeļus bērna adaptācijas veicināšanai, un izstrādāt praktisko pētījumu, lai konstatētu šīs sadarbības ietekmi uz 1,5 līdz 3 gadu vecu bērnu adaptāciju pirmsskolas izglītības iestādē. Attiecīgi izvirzītā mērķa sasniegšanai tika izvirzīti vairāki uzdevumi, kas deva iespēju gūt turpmāk izklāstītās atziņas.

1. Aplūkojot 1,5 līdz 3 gadus vecu bērnu adaptācijas būtību, tika noskaidrots, ka mazbērna vecumā strauji rit bērna psihofizioloģiskās attīstības procesi. Kā rezultātā bērns intensīvi aug, palielinās viņa svars un strauji attīstās visas organisma funkcijas. Tāpat arī bērna emocionālais stāvoklis šajā posmā ir nestabils. Līdz ar ko 1,5 – 3 gadus veciem bērniem iedzīvošanās viņam jaunā un svešā sociālā vidē izraisa spēcīgu pārdzīvojumu.
2. Teorijā tiek piedāvāti divi galvenie mazbērnu adaptācijas veidi – fizioloģiskais, kur bērnam ir jāpierod pie noteikta gulēšanas un ēšanas režīma, un psiholoģiskais, kur bērnam ir jāpielāgojas kopīgiem apstākļiem un prasībām. Ja bērns spēj veiksmīgi pielāgoties šiem apstākļiem, tad droši var apgalvot, ka viņš ir adaptējies pirmsskolas izglītības iestādē.
3. Liela loma bērna adaptācijas procesa veicināšanā ir tieši vecākiem un pedagogiem. Izpētot teorijā apskatītos viedokļus un pētījumus, tika konstatēts, ka primāri tieši no vecākiem ir atkarīgs tas, cik veiksmīgi bērns spēs adaptēties. Vecāki ir tie, kuriem sākotnēji ir jā sagatavo bērns jaunajiem apstākļiem, jāiedrošina un jāatbalsta. Savukārt pedagogs kā profesionālis var vecākiem palīdzēt ar ieteikumiem un padomiem, kā labāk tiks ar šo situāciju galā.
4. Otra ļoti svarīga loma ir pedagogam, kuram jā sagatavo vide pirmsskolas izglītības iestādē tāda, lai bērnam un arī vecākiem radītu vēlmi ierasties pirmsskolas izglītības iestādes grupiņā un dotu drošības un piederības sajūtu. Pedagogs ir tas, kuram saudzīgā veidā un ar izpratni jāstrādā gan ar bērnu, gan ar bērna vecākiem. Lai pedagogs spētu piemērot attiecīgu vidi, viņam ir jāiegūst nepieciešamā informācija gan par bērnu, gan viņa ģimeni. Tieši pedagogs ir tas, kurš spēj veidot sadarbību ar vecākiem, lai pēc iespējas labāk nodrošinātu bērna adaptācijas procesu.
5. Tika konstatēts, ka ir 6 apsvērumi, kuru dēļ sadarbība ir nepieciešama, proti, sadarbība veicina bērna socializāciju un integrēšanos sabiedrībā. Vecākiem sadarbojoties ar pedagogu laicīgi tiek pamanītas bērna vajadzības un ir iespēja attīstītas bērna spējas un prasmes. Veiksmīga sadarbība dod iespēju saskaņotas pedagoģiskās prasības pret bērnu, kas bērnam rada drošības un pārliecības sajūtu. Sadarbības laikā notiek arī vecāku

- pedagoģiskā izglītošana par bērna vecumam atbilstošām attīstības tendencēm un vecāku rīcības modeļiem. Kopumā veidojas bērnu dzīves sociālā kontrole, jo bērns nav pamests novārtā un viņa primārās vajadzības tiek apmierinātas. Nenoliedzami bērns iegūst kā personība – pašapziņu, atbalstu savām pūlēm, vecāku sapratni.
6. Teorijā tiek piedāvāti dažādi sadarbības modeļi, no kuriem visizplatītākais, protams, ir vecāku sapulces, dažādi izglītības iestādes rīkotie pasākumi bērniem kopā ar vecākiem, pieejamas konsultācijas vecākiem, dažādi bukleti un rakstiska informācija, u.c. Tika noskaidrots, ka teorijā tiek izdalītas individuālās, grupālās un frontālās sadarbības formas.
  7. Noskaidrots, ka sadarbības modeļu izvēlē pedagogam ir nepieciešams iegūt informāciju par ģimeni, par bērnu, būtībā par visu grupu kopumā. Kā arī jāņem vērā virkne dažādu apstākļu, kas kavē sadarbību ar vecākiem un, kas to var ietekmēt kā pozitīvi, tā arī negatīvi. Pedagogam ir jāprot būt elastīgam un radošam, lai veicinātu šo sadarbību.
  8. Darba pētnieciskajā daļā tika konstatēts, ka pirmsskolas izglītības iestādē visizplatītākā sadarbības forma ir tieši individuālā. Tas saistīts ar apstākli, ka vecāki karu dienu no rīta bērnu atved uz pirmsskolas izglītības iestādi un vakarā pēc bērna atnāk pakal. Katru dienu vecāki satiek pedagogu un var izrunāt gan aktuālos organizatorisko jautājumus, gan problēmjautājumus, kas skar katru konkrētu bērnu. Tieši šī sadarbības forma vislabāk veido vecāku un pedagogu sadarbību, jo vairāk akcents tiek likts uz katru audzēkni. Sarunas ar vecāku ir konfidenciālas un netiek apspriestas, tā teikt, publiski, kas vecākiem dod tādu uzticēšanos pedagogam. Savukārt pedagogam ir iespēja parādīt savas rūpes un ieinteresētību problēmas risināšanā.
  9. Tāpat tiek izmantotas gan vecāku sapulces, kuru laikā tiek pārrunāti organizatoriski jautājumi un arī izrunāti aktuālie problēmjautājumi, kas skar grupu kopumā. Kā arī tiek rīkoti dažādi pasākumi bērniem ar vecākiem, kuru laikā visiem ir iespēja vienam otru iepazīt un apzināties, ka bērna sūtīšana un pirmsskolas izglītības iestādi ir pareizs lēmums.
  10. Neskatoties uz to, ka teorijā vecāku sapulce tiek norādīta kā galvenā sadarbības metode, tomēr aptaujas rezultāti parādīja, ka lielākā daļa vecāki par sadarbības modeli norādījuši tieši dažādu pasākumu rīkošanu. Šāda tendence dod pamatu secinājumam, ka šajos pasākumos vecāks ir atbrīvotājs un šie pasākumi ir neformāli. Tāpat šajos pasākumos bieži viens vecākiem ir iespēja līdzdarboties ar mazuli, kā arī iepazīt citus grupiņas bērnus un viņu vecākus. Tieši šī aktīvā sadarbības forma dod lielāku drošības un piederības sajūtu gan bērnam, gan vecākiem.

11. Kā vēl viena sadarbības forma teorijā tika norādīta konsultāciju sniegšana vecākiem. Jānorāda, ka pētījuma rezultāti parādīja, ka atšķirībā no skolas, šo sadarbības modeli atbalstītu tikai neliela daļa vecāku. Tas, visticamāk, ir saistīts ar to, ka vecāki pedagogu satiek katru dienu un šajās tikšanās reizēs aktuālie jautājumi tiek izrunāti. Tāpat atbilstoši pētījuma rezultātiem redzams, ka vecāki paši pietiekami aktīvi iegūst informāciju par bērnu audzināšanas tendencēm un šādas konsultācijas tīri praktiski nav nepieciešamas.
12. Pētījuma rezultāti parādīja, ka vairāk kā puse bērnu spēj adaptēties jaunajiem apstākļiem. Šeit par pamatu kalpo dažādi apstākļi, kā, piemēram, liela daļa vecāku tomēr pirms pirmsskolas izglītības apmeklējuma bērnam pielāgoja gulēšanas un ēšanas režīmu pirmsskolas izglītības režīmam. Nenoliedzami par šo režīmu viņi uzzinājuši no pedagogiem, tādā veidā uzsākot šo sadarbību, un tas pozitīvi ietekmēja bērna adaptācijas procesu.
13. Ņemot vērā apstākli, ka anketēšanā piedalījās dažādu grupiņu vecāki, par cik atsaucība bija pasīva, tad izpētīt šīs sadarbības ietekmi uz katru bērnu nebija iespējams. Taču no aptaujas rezultātiem kopumā ir secināms, ka tiem bērniem, ar kuru vecākiem sadarbība bija ciešāka, adaptējās vieglāk un ātrāk salīdzinot ar tiem bērniem, kuru vecāki uz sadarbību bija kūtrāki.
14. Kopumā var secināt, ka, veidojot sadarbību ar vecākiem, pedagogam ir jāizvēlas tās sadarbības metodes un formas, kuras dod rezultātu. Nebūt nav jāpieturas pie standartizētajiem sadarbības modeļiem, bet šim jautājumam jāpieiet radoši.
15. Darba gaitā autore secināja, ka viena no būtiskajiem faktoriem būtu anketēšanas ieviešana bērnu vecākiem, lai noskaidrotu viņu viedokli ne tikai jautājumos par adaptāciju, bet arī citos būtiskos jautājumos. Šāda pieeja pedagogam ļaut labāk saprast un organizēt darbu. Protams, šis jautājums ir diskutējams un pētāms kaut vai no personu datu aizsardzības pozīcijas, lai nerastos likumu pārkāpumi.

Izmantotie avoti un literatūra

1. Gailuma, S. Mazbērna adaptācijas īpatnības pirmsskolas izglītības iestādē. No: Bērns kā individualitāte pirmsskolas izglītības iestādē. Rīga: SIA „Izglītības solī”, RPIVA, 2002, 89. – 113.lpp.
2. Bakisa, A. Mans bērns nebaidās un paļaujas uz sevi. Rīga: Alberts XII, 1999.
3. Čepmens, G. Piecas mīlestības valodas bērniem. Rīga: Zvaigzne ABC, 2017. 234.lpp.
4. Kājiņa, D., Aunīte, I. Kā izprast bērnu? Ieteikumi vecākiem un skolotājiem. Rīga: Izdevniecība „Pētergailis”, 2006. 102.lpp.
5. Golubina, V. Pirmsskolas pedagoga rokasgrāmata. Rīga: SIA „Izglītības solī”, 2007. 308.lpp.
6. Medne, D. Promocijas darbs. Audzināšana ģimenē Latvijas transformatīvajā sabiedrībā. Latvijas Universitāte. Pedagoģijas un psiholoģijas fakultāte, 2010.
7. Puškarevs, I. Attīstības psiholoģija. Rīga: IU „Raka”, 2001. 88.lpp.
8. Puškarevs, I., Golubeva, A. Bērna attīstība. Lielvārde: Lielvārds, 1999. 119.lpp.
9. Pirmsskolas vecuma bērna audzināšanas un personības veidošanās problēmas. D.Lieģenieces red. Rīga: „Mācību apgāds NT”, 1998. 36.lpp.
10. Н. М. Аксарина, Воспитание детей раннего возраста. 1977. [atsauce 10.07.2018.]. Pieejams: <http://www.detskiysad.ru/vopros/ranniy65.html>.
11. Metodiskais līdzeklis. Skolas un ģimenes sadarbība. 2009. [atsauce 11.10.2018.]. Pieejams: https://visc.gov.lv/audzinasana/dokumenti/metmat/audz_vjic_rik55.pdf.
12. Metodiskie ieteikumi pirmsskolas mācību programmas īstenošanai. 2016, Valsts izglītības satura centrs [atsauce 15.10.2018.]. Pieejams: https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/met_iet_pirmsk_prog_ist.pdf.
13. В.а., 2 ОСНОВНЫЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ РЕАБИЛИТАЦИИ ДЕТЕЙ В ДЕТСКОМ САДУ. 2017 - [atsauce 25.05.2018.] Pieejams: <http://violet-lady.ru/2-glavnyx-xarakteristiki-adaptacii-rebenka-v-detskom-sadu/>.
14. Baltace, I., Sadarbība ar vecākiem - kopīgais darbs bērna labā [tiešsaiste]. Rīga: Izglītība un kultūra, 2012 – [atsauce 24.11.2018.]. Pieejams: https://www.izglitiba-kultura.lv/system/application/uploads/file/metodiskie/Nr_8-12.pdf.

15. Трифонова, Е., Презентация „Формы и методы работы с родителями”. 2017 - [atsauce 01.12.2018.]. Picejams: <https://nsportal.ru/nachalnaya-shkola/materialy-mo/2017/01/02/formy-i-metody-raboty-s-roditelyami>.
16. Делида, Л., Методическая разработка „ФОРМЫ И МЕТОДЫ РАБОТЫ С РОДИТЕЛЯМИ В ПЕРВИЧНОЙ ШКОЛЕ”, 2013 – [atsauce 30.11.2018.]. Picejams: <https://nsportal.ru/nachalnaya-shkola/raznoe/2013/10/08/formy-i-metody-raboty-s-roditelyami-v-nachalnoy-shkole>.

ANKETA

Labdien!

Esmu Latvijas Universitātes studente, sava diplomdarba ietvaros veicu pētījumu par to, kā ietekmē 1,5 – 3 gadu veca bērna adaptācijas veicināšanu pirmsskolas izglītības iestādē vecāku un pedagogu sadarbība.

1. Kādā vecumā Jūsu bērns uzsāka apmeklēt pirmsskolas izglītības iestādi?

---

2. Kādu iemeslu vadīts vedāt bērnu uz pirmsskolas izglītības iestādi?

- a) bērna pieskatīšana kamēr strādāju;
- b) zināšanu apguvei;
- c) pašapkalpošanās iemaņu apguvei;
- d) cits variants, kāds _____

3. Vai bērns apmeklējot pirmsskolas izglītības iestādes grupiņu:

- a) bieži raudāja;
- b) bija mierīgs;
- c) devās uz grupiņu ar prieku;
- d) bieži sāka slimot;
- e) cits variants, kāds _____

4. Kādā veidā Jūs iedrošinājāt savu bērnu apmeklēt pirmsskolas izglītības iestādi:

- a) Pirms tam kopā ar bērnu apmeklēju pirmsskolas izglītības iestādes spēļu laukumu, stāstot, ka viņš šeit drīz nāks bieži;
  - b) Iepazināties ar audzinātājam un pirmsskolas izglītības iestādes vadītāju;
  - c) Cits variants, kāds _____
-

5. Vai pirms pirmsskolas izglītības iestādes apmeklēšanas uzsākšanas centāties bērna dienas ritmu pielāgot pirmsskolas izglītības iestādes režīmam?

- a) Jā, gan gulēšanas un ēšanas režīmam;
- b) Tikai gulēšanas režīmam;
- c) Tikai ēšanas režīmam;

- d) Bērna dienas režīms netika mainīts un pielāgots pirmsskolas izglītības dienas režīmam.
6. Vai uzsākot apmeklēt pirmsskolas izglītības iestādi, Jums tika sniegta informācija kā iedrošināt bērnu palikt grupiņā?
- a) Jā, audzinātāja regulāri norādīja, ka nepieciešama ik rīta atvadīšanās un samīļošana;
  - b) Jā, audzinātāja ieteica bērnam labāko variantu, kādu _____
_____
  - c) Tika izsniegti informatīvi bukleti par to kā palīdzēt bērnam uzsākt gaitas pirmsskolas izglītības iestādē;
  - d) Vecāku sapulcēs tika runāts par nepieciešamajiem pasākumiem;
  - e) Informācija netika sniegta.
  - f) Cits variants, kāds _____
_____
7. Cik bieži Jums notiek komunikācija ar audzinātāju un kādā veidā?
- a) Katru dienu mutiski tiek izrunāti aktuālie jautājumi;
  - b) 2-3 reizes nedēļā mutiski tiek izrunāti aktuālie jautājumi;
  - c) Aptuveni 1 reizi nedēļā, mutiski tiek izrunāti aktuālie jautājumi;
  - d) Regulāri kā mutiski, tā arī rakstiski un telefoniski;
  - e) Ar audzinātāju nekomunicēju;
  - f) Cits variants, kāds _____
_____
8. Kādā veidā notiek sadarbība ar audzinātāju?
- a) Tiek rīkotas vecāku sapulces, kur tiek pārrunāti aktuālie jautājumi;
  - b) Vecāki tiek aicināti un iesaistīti bērniem rīkotajos pasākumos;
  - c) Audzinātāja izsniedz rakstiskus bukletus ar informāciju par mazu bērnu psiholoģiskajām un fizioloģiskajām īpatnībām;
  - d) Cits variants, kāds _____
_____
9. Kur Jūs smeļaties zināšanas bērna audzināšanai?
- a) Klausāties radio un televīziju;
  - b) Lasu pedagoģisko literatūru (žurnāli, grāmatas);
  - c) Apmeklēju lekcijas kas domātas vecākiem;
  - d) Izmantoju dzīves pieredzi;

- e) Cits variants, kāds _____
10. Vai pirmsskolas izglītības iestādei būtu jāsniedz konsultācijas vecākiem, lai pilnveidotu viņu zināšanas un prasmes?
- a) Jā
  - b) Nē
11. Cik lielā mērā Jūs apmierina sadarbība ar pirmsskolas izglītības iestādi?
- a) Neapmierina
  - b) Pietiekama
  - c) Daļēja
  - d) Ļoti laba

Liels paldies par veltīto laiku anketas aizpildīšanai. Jūsu sniegtā informācija man ir ļoti noderīga.

Anketu atbildes

Pētījums tika veikts PII „Kāpēcīši”, piedalījās 55 vecāki, piecas anketas sabojāja, 50 ir derīgas.

1.Kādā vecumā Jūsu bērns uzsāka apmeklēt pirmsskolas izglītības iestādi?

-
- a) 1,9g – 5 bērni
  - b) 2g – 25 bērni
  - c) 2,5 g – 13 bērni
  - d) 3 gadi – 7 bērni

2.Kādu iemeslu vadīts vedāt bērnu uz pirmsskolas izglītības iestādi?

- e) bērna pieskatīšana kamēr strādāju; **2**
- f) zināšanu apguvei; **45**
- g) pašapkalpošanās iemaņu apguvei; **3**
- h) cits variants, kāds **0**

3.Vai bērns apmeklējot pirmsskolas izglītības iestādes grupiņu:

- f) bieži raudāja; **5**
- g) bija mierīgs; **22**
- h) devās uz grupiņu ar prieku; **6**
- i) bieži sāka slimot; **17**
- j) cits variants, kāds _____ **0**

4.Kādā veidā Jūs iedrošinājāt savu bērnu apmeklēt pirmsskolas izglītības iestādi:

- d) Pirms tam kopā ar bērnu apmeklēju pirmsskolas izglītības iestādes spēļu laukumu, stāstot, ka viņš šeit drīz nāks bieži; **12**
- e) Iepazināties ar audzinātājam un pirmsskolas izglītības iestādes vadītāju; **38**
- f) Cits variants, kāds _____ **0**

5.Vai pirms pirmsskolas izglītības iestādes apmeklēšanas uzsākšanas centāties bērna dienas ritmu pielāgot pirmsskolas izglītības iestādes režīmam?

- e) Jā, gan gulēšanas un ēšanas režīmam; **6**

- f) Tikai gulēšanas režīmam; **11**
- g) Tikai ēšanas režīmam; **3**
- h) Bērna dienas režīms netika mainīts un pielāgots pirmsskolas izglītības dienas režīmam. **30**

6. Vai uzsākot apmeklēt pirmsskolas izglītības iestādi, Jums tika sniegta informācija kā iedrošināt bērnu palikt grupiņā?

- g) Jā, audzinātāja regulāri norādīja, ka nepieciešama ik rīta atvadīšanās un samīļošana; **30**
- h) Jā, audzinātāja ieteica bērnam labāko variantu, kādu _____ **0**
- i) Tika izsniegti informatīvi bukleti par to kā palīdzēt bērnam uzsākt gaitas pirmsskolas izglītības iestādē; **3**
- j) Vecāku sapulcēs tika runāts par nepieciešamajiem pasākumiem; **13**
- k) Informācija netika sniegta. **4**
- l) Cits variants, kāds _____ **0**

7. Cik bieži Jums notiek komunikācija ar audzinātāju un kādā veidā?

- g) Katru dienu mutiski tiek izrunāti aktuālie jautājumi; **38**
- h) 2-3 reizes nedēļā mutiski tiek izrunāti aktuālie jautājumi; **0**
- i) Aptuveni 1 reizi nedēļā, mutiski tiek izrunāti aktuālie jautājumi; **2**
- j) Regulāri kā mutiski, tā arī rakstiski un telefoniski; **7**
- k) Ar audzinātāju nekomunicēju; **3**
- l) Cits variants, kāds _____ **0**

8. Kādā veidā notiek sadarbība ar audzinātāju?

- e) Tiek rīkotas vecāku sapulces, kur tiek pārrunāti aktuālie jautājumi; **15**
- f) Vecāki tiek aicināti un iesaistīti bērniem rīkotajos pasākumos; **31**
- g) Audzinātāja izsniedz rakstiskus bukletus ar informāciju par mazu bērnu psiholoģiskajām un fizioloģiskajām īpatnībām; **4**
- h) Cits variants, kāds _____ **0**

9. Kur Jūs smeļaties zināšanas bērna audzināšanai?

- f) Klausāties radio un televīziju; **7**
- g) Lasu pedagoģisko literatūru (žurnāli, grāmatas); **25**
- h) Apmeklēju lekcijas kas domātas vecākiem; **8**

- i) Izmantoju dzīves pieredzi; **10**
- j) Cits variants, kāds _____ **0**

10. Vai pirmsskolas izglītības iestādei būtu jāsniedz konsultācijas vecākiem, lai pilnveidotu viņu zināšanas un prasmes?

- c) Jā **13**
- d) Nē **37**

11. Cik lielā mērā Jūs apmierina sadarbība ar pirmsskolas izglītības iestādi?

- e) Neapmierina **9**
- f) Pietiekama **12**
- g) Daļēja **11**
- h) Ļoti laba **18**